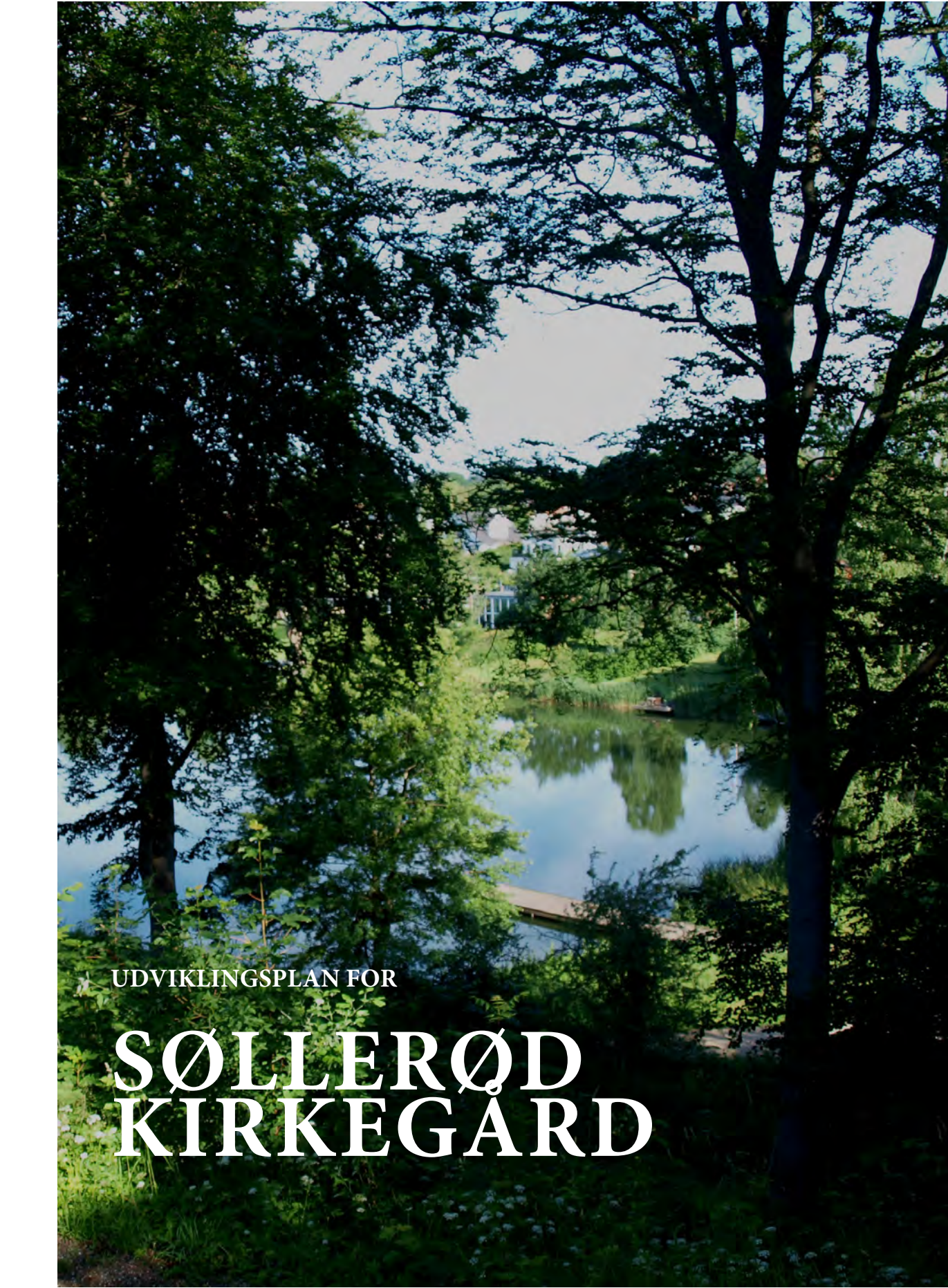

UDVIKLINGSPLAN FOR

SØLLERØD KIRKEGÅRD

NOVEMBER 2021

RUDERSDAL
KOMMUNE

UDVIKLINGSPLAN FOR SØLLERØD KIRKEGÅRD 2021-2061

Udarbejdet af Opland og Rudersdal Kommune, Teknik og Miljø – Natur, Park og Miljø og Rudersdal Drift, 2021.

Kort

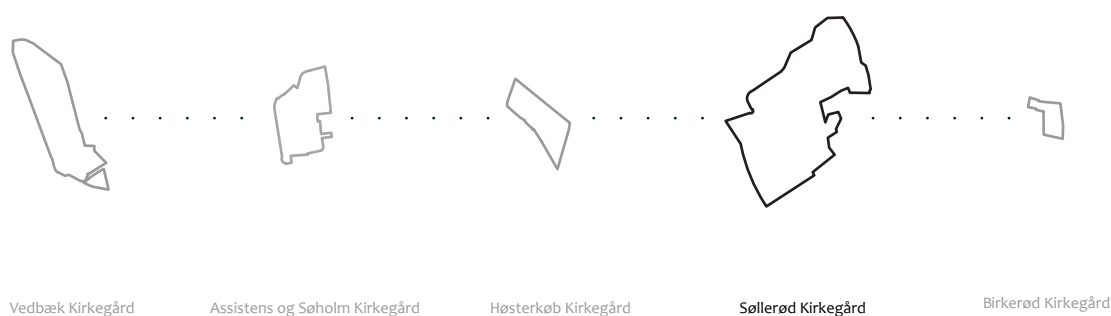
Udviklingsplanen indeholder data fra Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering: KORT1, KORT2, og KORT3. Juli 2020.

Foto

Opland

INDHOLD

Læsevejledning	4
KAPITEL 1 – VISION, UDFORDRING OG STRATEGIER	6
Indledning	7
Vision	9
Sammenfatning	11
Hovedgreb	13
KAPITEL 2 – UDVIKLINGSPLAN FOR SØLLERØD KIRKEGÅRD	18
Landskab	19
Kulturhistorie	19
Bæredygtighed og biodiversitet	20
Anvendelse og rekreative muligheder	20
Implementering	29
Økonomi	31
Udviklingsplan i etaper	32
Plantekatalog	33
KAPITEL 3 – ANALYSE	38
Nuværende forhold	39
Gravforhold - Behov, typer og tendenser	43
Bevaringsværdige gravsteder	46
Bilag 1 - Historisk udvikling	48
Bilag 2 - Etapevis udvikling	49
Bilag 3 - Etapevis udvikling (Kort)	53

LÆSEVEJLEDNING

Nærværende udviklingsplan består af en helhedsorienteret gennemgang af 5 kirkegårde i Rudersdal Kommune. For hver kirkegård beskrives den overordnede vision og strategi, der fremover bliver den kendetegnende udvikling for den enkelte kirkegård.

Følgende er en kort introduktion til udviklingsplanens tre kapitler.

Kapitel 1 er en gennemgang af projektets vision, udfordringer og strategiske retninger hvor læseren indføres i baggrunden for projektet.

Kapitel 2 beskæftiger sig med forslaget til udviklingsplanen og den anbefalede strategi med de punkter, der vil skabe mest synlig værdi og størst strukturel klarhed. Til strategien er der knyttet en række overordnede retningslinjer med tilhørende tiltag og indsatser med overskrifterne: 1- Landskab, 2- Kulturhistorie, 3- Bæredygtighed-Biodiversitet, samt 4- Rekreative muligheder. Efterfølgende beskriver udviklingsplanen de forhold, der bør prioriteres som delmål og med fordel kan indgå i en etapeplan samt i hvilken takt elementerne bør udvikle sig indenfor de økonomiske rammer der er til rådighed. Afslutningsvis bringes et plantekatalog med oplæg til valg af beplantning i realisering af udviklingsplanen.

Kapitel 3 beskriver projektområdet med den historiske kontekst samt en kondenseret udgave af tekniske forudsætninger, registreringer og faglige analyser, der ligger til grund for det samlede forslag.

Der vises kort, skitser, inspirationsbilleder og principper, der illustrerer, hvordan intentionerne i udviklingsplanen kan blive gennemført.

Bilag 1 omfatter topografisk udvikling vist på historiske kort. Bilag 2 og 3 omfatter forslag til kronologisk implementering af udviklingsplanen med udgangspunkt i det samlede årlige budget for de fem kirkegårde.

KILDER:

Opgavebeskrivelse for udviklingsplan for Rudersdal Kommunes kirkegårde.

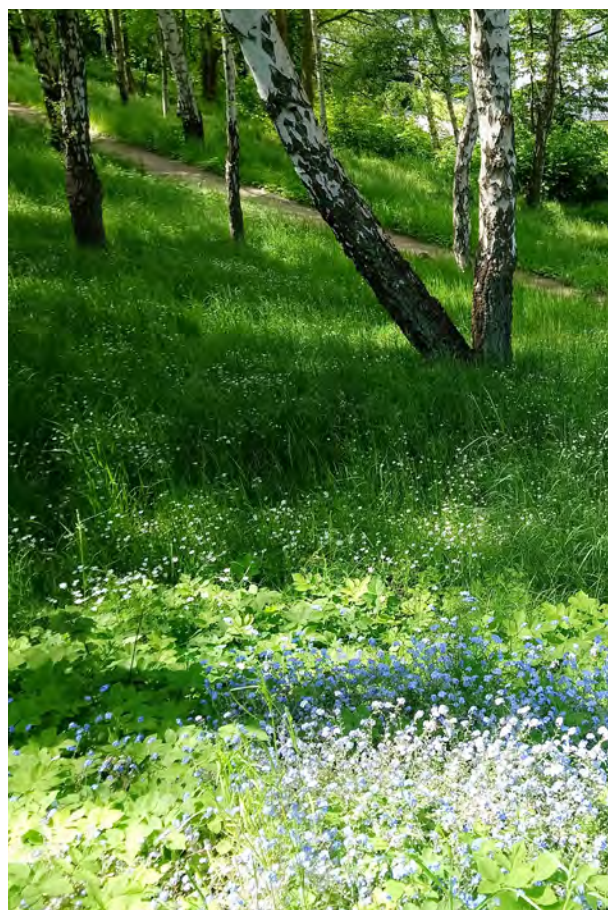

FOTO:
Søllerød Kirkegård. Lysindfald i birkelunden.

KAPITEL 1 – VISION, UDFORDRING OG STRATEGIER

INDLEDNING

De danske kirkegårde er kulturarv, de formidler samfundets udvikling, historiske epoker og private minder. Men de er samtidig levende kulturhistorie, og udvikler sig i takt med de mennesker der bruger kirkegårdene, og den samtid de er en del af. Kulturarven kan læses i kirkegårdens indretning, de tidstypiske gravsteder og de bevaringsværdige bygninger. Den levende kulturhistorie kommer til udtryk i typen af gravsteder der efterspørges i dag, fremkomsten af nye begravelsesceremonier og et tiltagende ønske om muligheden for rekreativ brug af kirkegårdene.

BEHOV FOR UDVIKLINGSPLANER

Generelt har der i Danmark været en nedgang i kistebegravelser igennem de seneste mange år. Dette gælder også for Rudersdal Kirkegårde, men niveauet for kistebegravelser er relativt højt ved Rudersdal Kirkegårde, hvor der gennemsnitligt er 1 kistebegravelse ugentligt. Dette tal har været stabilt over en længere årrække. Samlet er der ca. 40-55 kistebegravelser og 430-470 urnebegravelser årligt i Rudersdal Kommune.

I takt med at begravelsesmønstret ændrer sig fra kistebegravelser mod urnenedsættelser, udvikler der sig et behov for at gentænke tilgangen til kirkegårdenes planlægning, pleje og brug. Det gælder for beplantning, placering af gravsteder og de rekreative forhold på kirkegårdene.

I udviklingen af kommunens kirkegårde, er det vigtigt at fastslå, at Rudersdal Kommune er en kommune i vækst. Det anslås i 'Befolkningsprognose 2020-2032 for Rudersdal Kommune' at der frem mod 2032 vil være en stigning på 1.400, særligt ældre, borgere i kommunen. Antallet af dødsfald i kommunen, og dermed potentielle begravelser, kan altså ikke forventes at falde, hvorfor udviklingsplanerne må rumme plads til fremtidig udvikling i begravelsesmønstret.

FREMTIDENS KIRKEGÅRD

Denne udviklingsplan skal, med bæredygtighed for øje, udpege en overordnet retning og styring af kirkegårdenes fremtidige udvikling. Udviklingsplanen sikrer, at nye behov og ønsker bliver tænkt sammen med de eksisterende rammer på en måde, der tilgodeser kirkegårdenes primære rolle som begravelsesplads og værner om de kulturhistoriske og landskabelige værdier.

Udviklingsplanen tager stilling til 'LANDSKAB', 'KULTURHISTORIE', 'BÆREDYGTIGHED OG BIODIVERSITET', samt 'ANVENDELSE OG REKREATIVE MULIGHEDER'. Udviklingsplanen udpeger afslutningsvis en etapeinddelt tilgang til det videre arbejde, funderet på den økonomiske ramme anvist af Rudersdal Kommune.

KILDER

Opgavebeskrivelse for udviklingsplan for Rudersdal Kommunes kirkegårde
Befolkningsprognose 2020-2032, Rudersdal Kommune

VISION

Udviklingsplanen er baseret på en samlet analyse af kirkegårdens nuværende tilstand og dens (kultur-)historie. Analysen fører frem til en samlet vurdering af udfordringer og potentialer. Målet er, at kirkegården fremover skal kunne imødekomme borgernes ønsker til alsidige gravstedsformer; være en naturlig del af borgernes rekreative liv; og samtidig understøtte biodiversiteten i kommunen generelt.

Udviklingsplanen forholder sig til en samlet tidshorisont på 40 år, og fremhæver her indledningsvist kirkegårdens væsentlige udfordringer.

På baggrund af disse udfordringer anbefales fem strategiske retninger for Søllerød Kirkegård, der bør følges i en etapevis udvikling frem mod 2061. Begravelse vil fortsat være kirkegårdens primære formål, men der skabes mulighed for at udnytte de iboende ressourcer og attraktioner, til at understøtte en bredere rekreativ anvendelse, hvor udvalgte området bliver omdannet til en parkkarakter med et grønnere udtryk, der fremadrettet vil forenkle arbejdet med driften.

Kistebegravelser henvises - i udgangspunktet - til områder med 'Karakter af HAVE', imens urnenedsættelser prioriteres i områder med 'Karakter af PARK' og 'Karakter af SKOV'.

FEM VÆSENTLIGE UDFORDRINGER

1. Orienteringen på nogle dele af kirkegården
2. Svært at se kirken og sammenhængen til kirkegården
3. Sammenhængen og udsigten til Søllerød Sø er ikke fuldt udnyttet
4. Afgrænsningen af kirkegården på skråningerne mod søen
5. Arealer til rekreativ anvendelse

FEM STRATEGISKE RETNINGER

1. Tydeliggøre identitet, forbindelsessteder og særpræg i enkelte afsnit
2. Tydelige beplantningsstruktur der styrker forbindelsen gennem akserne mod kirken
3. Udtynding og opstamning af træer i randbeplantningen mod Søllerød Sø
4. Skråningens beliggenhed bliver udnyttet bedre mod Kongestien
5. Allokering af arealer til rekreativ brug, hvor det er muligt for besøgende at gøre ophold

Plan, 1:3000
Visionsskitse for Søllerød Kirkegård.

SAMMENFATNING

Udviklingsplanen forholder sig analytisk til de eksisterende forhold og fremhæver Søllerød Kirkegårds væsentlige udfordringer som værende:

- Orienteringen på dele af kirkegården
- Svært at se kirken og sammenhængen til kirkegården
- Sammenhængen og udsigten til Søllerød Sø er ikke fuldt udnyttet
- Afgrænsningen af kirkegården på skråningerne mod søen
- Arealer til rekreativ anvendelse

På baggrund af disse udfordringer anbefales fem strategiske retninger for Søllerød Kirkegård, der bør følges i en etapevis udvikling frem mod 2061:

- Tydeliggøre identitet, forbindelsessteder og særpræg i enkelte afdelinger
- Tydelige beplantningsstruktur der styrker forbindelsen gennem akserne mod kirken
- Udtynding og opstamning af træer i randbeplantningen mod Søllerød Sø
- Skråningens beliggenhed bliver udnyttet bedre mod Kongestien
- Allokering af arealer til rekreativ brug, hvor det er muligt for besøgende at gøre ophold

De strategiske retninger søger at udnytte det store potentiale på Søllerød Kirkegård som både begravelsesplads, rekreativ park og naturområde.

Rudersdal Kommune ønsker at udvikle kirkegården, så den til enhver tid kan møde samtidens behov og ønsker mht. begravelse og rekreativ anvendelse samtidig med, at der værnes om kirkegårdens bestående kvaliteter og funktion som mindested.

TILTAG

Der arbejdes fremadrettet med kirkegården som en samling af afdelinger med hver deres fortælling og udtryk. Derfor bliver beplantningsstrukturen langs de væsentlige stisystemer væsentlige strukturelle tiltag, der forbinde afdelingerne og samtidig forbedre orienteringen på kirkegården.

Den øst-vestgående hovedakse er en vigtig struktur, der forbinder afdelinger med en nyplantet allé.

Allé-motivet gentages langs de stier der fra syd går vinkelret på hovedaksen, og forbinder også med denne retning afdelingerne på tværs.

De historiske afdelinger mod nordøst bevares i deres udtryk.

Mod syd bibeholdes gravsteder som individuelle enheder, men beplantningen omlægges på sigt til et samlende staudedække omkranset af stramme hække. Dette greb giver en fleksibilitet i gravstedsstrukturen og letter driften.

I de nyeste afdelinger mod sydvest udvikles udtrykket så det i højere grad taler sammen med den tilstødende skov.

Udsyn mod Søllerød Sø styrkes igennem opstamning af træer i den nordlige randbeplantning.

Den nordlige skråning udnyttes i højere grad.

Rekreative oplevelser indarbejdes fordelt på kirkegårdens areal.

I den nordøstlige del af kirkegården fastholdes strukturerne på sigt, imens der mod sydøst arbejdes med at samle gravarealerne i rumdannende felter. Nord opad.

Kapel og toilet

Toilet

Sællerød Kirke

Præstegård

Sognegård

Kirkegårdskontor/ Kirkekontor

Materielgård

- Træ
- Klippet hæk
- Gravsteder i staudebeplantning afgrænset af hæk
- Bred klippet hæk
- Smal klippet hæk
- Grussti
- Klippet græs
- Lav beplantning
- Eksterne grønne arealer
- Indgang

HOVEDGREB

Søllerød Kirkegård er en kulturhistorisk perle. Helt central er opgaven med at fastholde og videreføre Søllerød Kirkegård som et historisk eksempel på integrering af gravformer og gravskikke gennem århundreder fra den gamle landsbys kerne til nyere villaområder.

Hovedgrebet i denne udviklingsplan koncentrerer sig derfor om at skabe klarere strukturelle anlæg, så kirkegården fremstår endnu mere interessant i dialogen med Søllerød Sø og Søllerød Kirke. Ved at styrke kirkegårdens indre struktur bliver der skabt bedre forbindelse mellem kirken, søen og dermed orienteringen og stedsfornemmelsen på hele kirkegården.

Et andet gennemgående hovedgreb er at styrke kirkegårdens frodighed. Dette sker ved at etablere mere græs, flere sammenhængende beplantninger og generelt at reducere de belagte arealer. Kirkegårdens indre struktur bliver styrket ved genplantning af træer i hovedaksen, og opstramning af de enkelte afdelingers rumlige afgrænsning.

Udviklingsplanen peger på udvalgte afdelinger, hvor det er muligt at skabe mere frodighed og variation. De fire afdelinger fra 117-120 ses som et potentielt samlet område, hvor der kan ske forbedringer. Her kan kirkegården udvikle sig til at blive mere harmonisk og grøn, mere enkel at vedligeholde samt rumme nye begravelsesmønstre. Eksisterende særpræg og kvaliteter bliver fremhævet og der bliver plantet flere træer og mere græs. Alt sammen tiltag der giver bedre oplevelser både for besøgende og for dem som driver den.

Dertil peger udviklingsplanen på afdelingerne 108 og 113, hvor det er muligt at styrke beplantningsstrukturen og frodigheden på de traditionelle gravsteder.

Fremadrettet udgør den fine placering ved Søllerød Sø og Geel Skov, en unik mulighed for rolige naturoplevelser der kan tiltrække lokale borgere. For at formidle Søllerød Kirkegårds stolte tradition skal sammenhængen mellem funktion og form styrkes, så gravrummene bliver tydeligere at aflæse med karakterfulde kompositioner af ydre og indre rum. De allerede velfungerende rum på kirkegården udstråler beskyttet fred og giver mulighed for meditativ ro, hvor omgivelserne kan lukkes ude og der bliver skabt en særlig fortættet stemning, men orienteringen på kirkegården kan forbedres med styrkelse af hovedakser og naturlige orienteringspunkter.

Beplantningstyper:

Et klarere strukturelt anlæg giver kirkegården en mere interessant kobling til Søllerød Sø. Ved at styrke nogle af akserne kan forbindelsen mellem kirkegården, skoven, søen og boligområdet fremstå tydeligere for de besøgende.

Udvikling af biodiversiteten i visse områder på kirkegården kan give flere arter og en mere varieret natur, og her kan både Geel Skov og Søllerød Sø levere en synergieffekt.

Kirkegården bliver et attraktivt sted, der har en helt særlig oplevelse af naturkvaliteter, og er en del af ruten ad Kongestien der er placeret omkring Søllerød Sø.

Udviklingen af Søllerød Kirkegård skal ske med respekt for afdelingernes respektive historie og udtryk, hvorfor det samlede greb fokuserer på stedsspecifikke koncepter der samles i et fælles fokus på unikke oplevelser og overordnet orientering.

RYGRADEN: Angiver en tydelig strukturgivende beplantning gennem kirkegården der fungerer som en stabiliserende ryggrad tværs gennem kirkegården. Rygraden letter orienteringen, og udgør et karakteristisk referencepunkt, der styrker stedsfornemmelsen. Rygraden orienterer sig mod kirken, og formidler dermed kontakten til den ældste del af kirkegården. En lang allé med høstfarver eller blomster skaber en særlig karakter som en strukturel beplantning.

DEN HISTORISKE MIDDELALDERHAVE: Bevares med respekt for kulturhistorien og de uregelmæssige strukturerer.

BAROKHAVEN: Understøttes og bevares med sit særegne udtryk.

DE ITALIENSKE TERRASSER: Leder tankerne hen mod vinterasserne i middelhavslændene, og den karakteristiske struktur skal bevares. Udsynet mod Søllerød Sø kan dog styrkes igennem opstamning af bøgetræerne på den nordvestvendte skråning.

MINDEPLATEAUET: Her skabes et rum ved opstamning af store træer, samt rydning af underskov. I området er der i dag udfordringer med japansk pileurt og ahorn. En balance imellem det åbne udsyn og skygningen for uønsket fremvækst, kan muligvis nås igennem indplantning af mindre træer, så som fuglekirsebær.

fortsættes næste side

HOVEDGREB

PRÆSTEGÅRDHAVEN: Tilhører præstegården og beslutninger om denne varetages af menighedsrådet.

UDSIGTS-HAVEN: Bliver til et sted for ophold og udsyn over søen. Her kan placeres bænke, hvorfra man kan tage et hvil og nyde udsigten over vandet.

RHODONDENDRONPARKEN: Afdelingen var oprindeligt tænkt som skovkirkegård, men bærer i dag snarere præg af en rododendron-park. Udtrykket er imidlertid velfungerende, og videreføres fremadrettet.

SKOVHAVERNE: Afdelingerne 117-120 bliver udformet som et sammenhængende område med karakter af PARK. Her arbejdes med arven fra planteskolen der tidligere var placeret i området. Fremadrettet bliver denne karakter styrket med indplantning af flere eksoter for at give en særlig karakter til afdelingerne. Området gradueres tydeligere i beplantningen fra afdeling 117 og 118 og over i afdeling 119 og 120, hvor periferien bliver afsluttet med en tættere beplantning, som det ses i en etageret skov. Således bliver der skabt en sammenhængende karakter af SKOVHAVER for alle fire afdelinger. Et mindre vandbassin reflekterer lyset og skaber et særligt sted, og vandet er med til at iscenesætte dette sted som noget særligt. Som beplantningstype rummer SKOVHAVERNE en særlig tæthed. Men ved bevidst at etablere en lysåben skov, der er etageret med flere træsorter, er der mulighed for at variere udtrykket, hvor træerne har en særlig egenskab i kraft af spiselige frugter/nødder, eller høstfarver, som vil give særlige oplevelser og mulighed for at øge biodiversiteten. Overgangen fra kirkegården til skoven formidles med mere lysåbne indgange, så skoven ikke bliver en mur men et naturligt videre forløb af kirkegårdens øvrige afdelinger.

Den lysåbne skov omslutter en lysning i SKOVHAVEN. Her udgør vandbassinet sin egen rumlige identitet, og bliver et nyt orienteringspunkt der fra afdeling 120 danner en aksial forbindelse til afdeling 118. De to afdelinger bliver forbundet af granitstave placeret i græsset. I dette område er der mulighed for at imødekomme alternative begravelsesformer og ønsker til evt. nye begravelsesformer, der er i tråd med samtidens tendenser. Vandelementet er et universelt virkemiddel, som skaber en højtidelig, rekreativ og beroligende stemning, tilføjer et moderne element til Søllerød Kirkegårds forskelligartethed.

FRUGTHAVERNE: Haverne i afdeling 108 og 113 indeholder oplevelsen af forskellige rum med deres egen særegne variation og frodighed med blomstrende træer og bunddækkende stauder. Disponeringen bygger videre på eksisterende strukturer. I HAVERNE er der flere forskellige gravstedstyper i græs. De er karakteriseret af mindre, flerstammede og rumskabende blomstrende træer, og struktureret af hække, der omgiver og sammenbinder gravrum og gravstedsrækker. De nye gravsteder er placeret under hensyntagen til de eksisterende gravsteder, hvorved området har et sammenhængende udtryk i den lange periode, hvor der fortsat vil være traditionelle gravsteder. Der er i området yderligere differentieret mellem den 'lave have' og den 'høje have'.

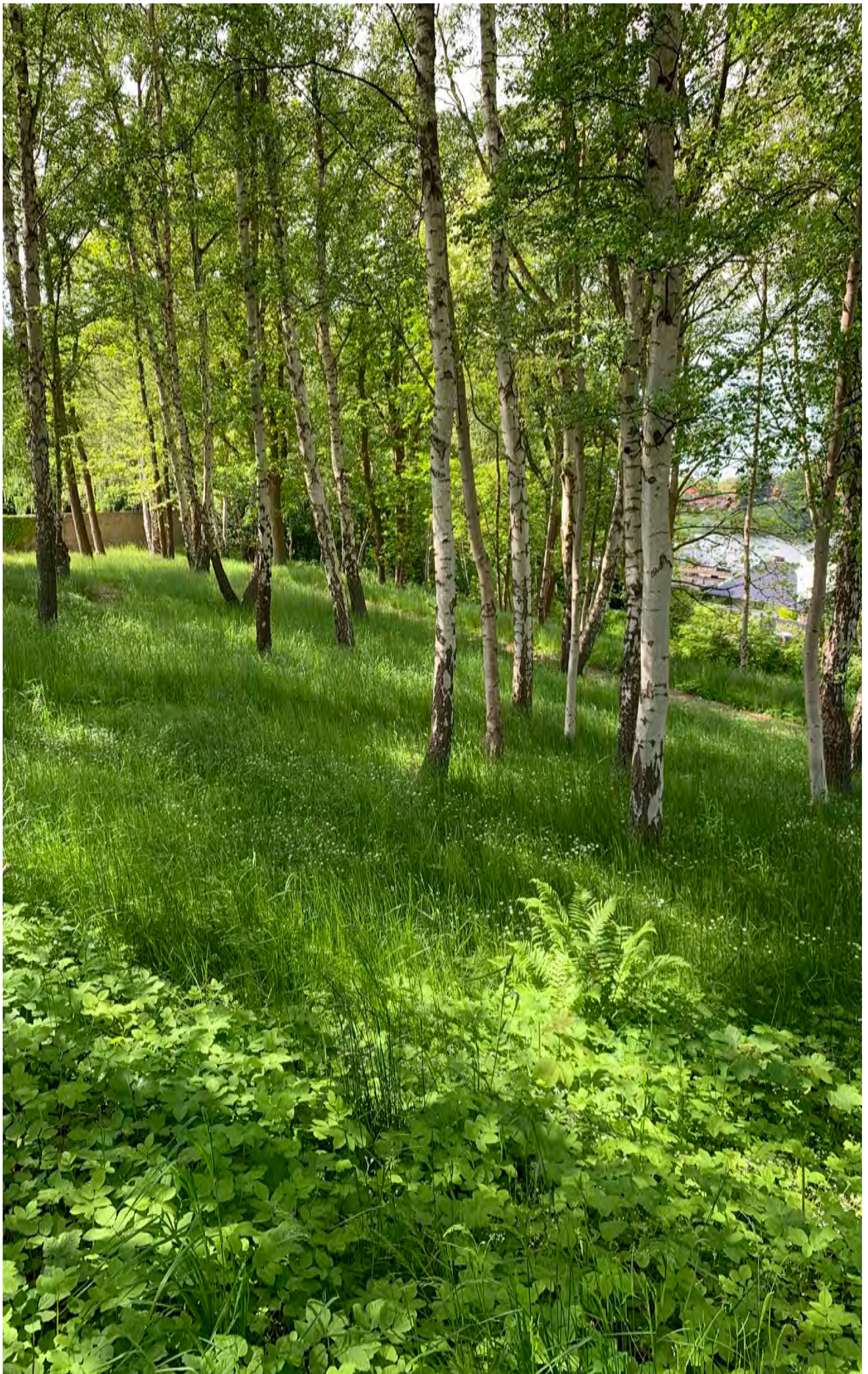
ANKOMSTEN: Holdes åbent men allé-strukturen styrkes med et 'point de vue'. Den fremstår lysåben og med enggræsser på større flader, der årligt slås. Engkarakteren med sin lysåbne karakter bidrager både til biodiversiteten og blomsteroplevelser, og den skifter nemt karakter med enkle tiltag.

ILLUSTRATIONSSKITSE

0 100 m

PLAN, 1:2200
Fokuseret illustration af hovedgrebene på Søllerød Kirkegård.

KAPITEL 2 – UDVIKLINGSPLAN FOR SØLLERØD KIRKEGÅRD

LANDSKAB

Kirkegården rummer en stor variation af åbne og lukkede landskabsrum. Grænserne mellem disse er flere steder uklare, og derfor kan det også være svært at orientere sig på kirkegården. Med et klarere strukturelt anlæg, bliver kirkegården endnu mere interessant i dialogen med Søllerød Sø og Søllerød Kirke. Ved at styrke nogle af akserne på kirkegården, kan man skabe bedre forbindelse mellem kirken og søen og dermed forbedre orienteringen og stedsfornemmelsen på hele kirkegården.

En strukturel alléplantning er et af de skabende elementer for kirkegårdens hovedakse. Det ses i form af en karakterfuld allé af rønnetræer på den gennemgående sti fra kirken til den cirkulære materielgård, som vil indtage en vigtig strukturel plads for oplevelsen og sammenhængskraften på kirkegården. Udviklingen af biodiversiteten på selve kirkegården bliver også et trækplaster for de besøgende. Flere arter i en varieret natur giver oplevelser i den rolige kategori. Søllerød Sø og kirkegården består i en synergi. Mange parksøgende i området kan i højere grad få glæde af naturkvaliteterne på kirkegården. Mod Søllerød Sø arbejdes der med karakteren SKOV. Her er det udtrykket fra højskoven, hvor opstammede træer sikrer udsyn mod søen, der er vigtig for de landskabelige kig til områdets terrænmæssige forskelle.

Landskabelige elementer som rammer, flader og indre strukturer bliver gjort mere harmoniske ved at bygge videre på eksisterende særpræg og kvaliteter i udvalgte afsnit på kirkegården. Helt specifikt bliver der tilføjet flere træer og mere græs, der danner store rolige flader. Mange hække bliver nedlagt og generelt bliver udtrykket mere grønt og harmonisk. I afdelingerne 117, 118, 119 og 120 bliver udtrykket styrket med karakteren PARK og SKOV. I disse områder tilsigtes en mere åben struktur. Efterhånden som gravsteder hjemfalder, kan de sammenføjes, først i mindre klynger, og siden i større flader. Her kan arbejdes med forskellige parkpræg: fra prydparkens høje plejeniveau med klippet græs, blomstrende stauder, buske og træer, til det mere ekstensive og naturprægede parkudtryk med enggræs og lunde, solitærtræer og trægrupper. I afdelingerne 108 og 113 arbejdes der med at fremhæve karakteren HAVE. I denne del bevares og forstærkes det eksisterende udtryk, med små individuelle rum afgrænset af en tydelig struktur fra klippede hække og mindre træer. Gravsteder i dette område fastholdes i udgangspunktet i størrelse, og kan tilplantes med bunddække eller stauder, når de hjemfalder.

TILTAG OG INDSATSER

- Styrke tilknytningen og udsigtskiler til Søllerød Sø
- Opstamme og rydde ud i randbeplantningen på skråningen ned mod Søllerød Sø
- Markere akse mod kirken med ny beplantningsstruktur
- Tydeligt hierarki i stisystemer og strukturelle plantninger
- Karakteren af kirkegården som helhed og de forskellige områder fremstår tydeligt
- Kirkegården indeholder oplevelsen af forskellige rum med deres særegne variation og frodighed
- Indretning tager afsæt i den nuværende struktur
- Inddrage lille areal i bunden af kirkegården med kig til Søengen
- Forskel på rekreative parkområder og gravhaver

KULTURHISTORIE

Søllerød Kirkegård forbliver en historisk oplevelse, hvor det er muligt at se gravminder og flere århundreders gravformer. Gravminderne er en afspejling af det omgivende samfund fra bøndernes traditionsbestemte gravskikke til borgerskabets kunstneriske opfattelse af gravmindet. De mange mausoleer er et særligt træk på kirkegården, der markerer Søllerøds overgang fra landsogn til bymæssigt bebygget kommune med mange velhavende villaejere. Gennem de seneste 200 år er der kommet mange tilflyttere til kommunen og derfor er kirkegårdens udtryk både præget af landbosamfundet men sidenhen også præget af alle de tilflyttere der har bosat sig på egnen.

Den gradvise omlægning af de traditionelle hækomkransede gravsteder åbner mulighed for at man i fremtiden kan tilbyde gravsteder med et større naturpræg, - f.eks. stående gravminder i enggræs under løvfældende træer.

Disse gravsteder kan indgå i den eksisterende gravstedsnummerering.

I afdeling 108 og 120, hvor havepræget gøres tydeligere, skal omkransende hække klippes og bevares så gravmonumentet friholdes og fremstår i sin oprindelig form. Herved opnår man, at de bevaringsværdige gravsteder vil fremstå tydeligt.

Som led i at genetablere den kulturhistoriske struktur på Søllerød Kirkegård bør alle terrænmure og trapper renoveres. Dette ligger dog udenfor denne udviklingsplan. Vedligeholdelse af bevaringsværdige gravsteder og gravkamre samt mure og trapper vil blive medtaget i Rudersdal Kommunes Budget for 2021 under driftsudgifter.

TILTAG OG INDSATSER

- Markering af kirkegårdens struktur med beplantning
- Styrkelse af kirkegårdens forskellige rum med deres særegne variation og frodighed
- Mulighed for udvikling af andre gravstedformer der afspejler samtiden
- Lapidarium – fortsat planlægning af opstilling af bevaringsværdige minde- og gravsten
- Bevaring og løbende renovering af værdifulde særafdelinger i deres helhed: afd. 101, 102, 103, 104, 105, 106 og 107
- Bevaring af udpegede, bevaringsværdige gravminder på deres eksisterende placering
- Formidling af kulturhistoriske værdier gennem ny skiltning
- Arealerne i afsnit 117, 118 og 120 har tidligere været brugt som planteskole, hvilket beplantningen fortsat bør afspejle

BÆREDYGTIGHED OG BIODIVERSITET

Søllerød Kirkegård er et grønt og frodigt område med variation i mikroklima og beplantning, hvor også kirkegårdens nærhed til sø og skov har betydning for dyrelivet. Denne variation er med til at sikre et vist niveau af biodiversitet. Ved fremadrettet at give mere plads til naturens processer igennem en mere ekstensiv pleje i udvalgte områder, kan betingelserne for en højere grad af biodiversitet forbedres. Ved at etablere flere naturprægede områder, ekstensiveres driften og der skabes mange nye muligheder for oplevelser og gravstedsformer. Generelt skal der bygges videre på de eksisterende landskabelige og beplantningsmæssige kvaliteter, men enkelte steder er der behov for genetablering og supplerende indplantninger.

BÆREDYGTIGHED

Det primære tiltag i relation til bæredygtighed er at fastholde hele kirkegårdens areal som grønt område og herudover omlægge dele af driften. Herved bevares den værdi, kirkegården bidrager med i form af nedslivning af regnvand, lagring af CO₂ og øvrige miljømæssige fordele.

BIODIVERSITET

Kirkegårdens biodiversitet øges gennem etablering af nye landskabskarakterer og biotoper med plads til variation i plantearter, lys- og skyggeforhold, fugtighedsforhold og lignende, der medvirker til at skabe varierede levesteder for insekter, fugle og dyr. Ved etablering af SKOV og PARK anvendes delvist hjemmehørende og mere eksotiske arter med blomstring og frugtsætning, der er attraktive for dyrelivet. Her kan også etableres områder med enggræs og opvækst af blomstrende urter, der tiltrækker insekter og efterfølgende flere led i den naturlige fødekæde. I områder med SKOV kan ældre træer, der skal fældes, efterlades som træruiner, der giver levested for bakterier, svampe, insekter og dyr. I kanten af SKOV områderne eller i forbindelse med lysninger inde i skoven kan der etableres skovbryn, der er det foretrukne levested for mange småfugle.

TILTAG OG INDSATSER

- Omlægning af arealer til mindre driftskrævende elementer
- Fokuser indsatsen i driften, så den tilgodeser mere ekstensiv drift og pleje
- I områder med 'karakter af HAVE' styrkes den store variation i plantesammensætningen
- I området med 'karakter af PARK' indarbejdes en mere ekstensiv pleje hvilket giver plads til en højere grad af biologisk mangfoldighed
- I området med 'karakter af SKOV' kan der etableres et spænd af levesteder for forskellige organismer. I afdelingerne 119 og 120 arbejdes der med den etagerede skov med lysninger
- I området med 'karakter af SKOV' kan ældre træer der fældes, efterlades og give levested for bakterier, svampe, insekter og dyr
- Der stiles efter at implementere forslag til grønne handlinger, som Grøn Kirke har udarbejdet

ANVENDELSE OG REKREATIVE MULIGHEDER

BEGRAVELSESPLADS

Søllerød Kirkegård skal primært anvendes til begravelse. Det overordnede princip for indretningen af den fremtidige begravelsesplads er, at begravelse er mulig på hele kirkegården. Fremadrettet skal Søllerød Kirkegård bevares som et kulturhistorisk anlæg, men efterhånden som gravsteder hjemfalder kan udvalgte arealer omlægges, så de er med til at højne kirkegårdens rekreative værdi. For hele kirkegården gælder det, at områdets koncept er bestemmende for tætheden af gravsteder.

Det er vigtigt, at kirkegårdens arealer giver værdi for brugerne. Det kræver, at det bliver mere attraktivt at besøge kirkegårdene, uden at formålet med besøget nødvendigvis er relateret til kirkegården som begravelsesplads.

Området med 'Karakter af HAVE' er den primære zone for kistebegravelse. Der kan også foretages urnebegravelse i dette område, men gravstederne inddeles ikke i mindre parceller. Store familiegravsteder kan genanvendes til familiegrave med urner. Her bevares bevaringsværdige gravsteder i deres helhed.

Området med 'Karakter af PARK' kan anvendes til både kiste- og urnebegravelse, samt til anlæg med fællesgrave af forskellig karakter.

I området med 'Karakter af SKOV' kan gravsteder placeres i skovbunden, og der kan arbejdes på en bedre og tydeligere kobling til det tilstødende skovareal, Geel Skov. Den vestlige bræmme af området med 'Karakter af PARK' kan på længere sigt overgå til rekreativ brug.

I området med 'Karakter af HAVE' fastholdes de traditionelle gravsteder og der suppleres med nye urne- og kistegravsteder med særlige og sammenhængende beplantninger.

TILTAG OG INDSATSER

- Områder hvor der findes rene begravelseshaver både til kister og urner
- Udpegning af zoner med fokus på rekreativt ophold, der kan forenes med begravelsespladser
- Udpegning af bevaringsværdige gravsteder
- Udvalgte områder til ophold og rekreation der giver mere liv på kirkegården
- Mulighed for at lave en opkobling på det eksisterende stinet ved Geel Skov

BEPLANTNINGSUDTRYK

Beplantningsudtrykket på kirkegårdene i Rudersdal Kommune kendetegnes af stor variation; både fra kirkegård til kirkegård, men også fra afdeling til afdeling. Fremadrettet skal denne variation have plads til at bestå, samtidig med at kirkegårdene udvikles og driften lettes. Det anbefales, at der for alle fem kirkegårde arbejdes med tre grundlæggende beplantningstypologier (SKOV, PARK, HAVE) Disse tre beplantningstypologier opdeles hver i to undertypologier

Ved at arbejde med 'typologier' og 'undertypologier' sikres en overordnet ramme for forståelsen af drift og udtryk, samtidig med at der gives plads til de individuelle afdelingernes særkende.

På Søllerød Kirkegård arbejdes der med typologierne 'SKOV', 'PARK' og 'HAVE'.

SKOV

- Højskov
- Etageret skov med lysninger

PARK

- Lund
- Solitærtræer og trægrupper

HAVE

- Den høje have
- Den lave have

SKOV

HØJSKOV

En åben oplevelse af skov. Udtrykket præges af større træer med lange slanke stammer og en lysåben krone. Højskoven kan enten være en monokultur, eller sammensættes af flere arter, men skal altid være lysåben og give mulighed for opvækst af beplantning i skovbunden.

FOTO:
Referencefoto. Højskovens lyse udtryk.

Eg
Birk
Bøg
Kirsebær
Hassel

FOTO:
Referencefoto. Den etagerede skovs struktur.

ETAGERET SKOV MED LYSNINGER

En tæt oplevelse af skov, der åbner sig i lokale lysninger. Høje, lysåbne træer som overstandere, et mellemlag af mindre træer og buske, og en bund af enten græs, bunddækkende stauder eller buske. Lysningerne skaber orienteringspunkter i skoven.

PARK

LUND

Monokulturer af særligt karaktergivende træer eller buske, plantet uden et tydeligt system. Der vælges træer og buske som giver et flot ensartet udtryk i blade, bark og grenfarver, - eller som har en særlig blomstring eller frugtsætning. Lunden har en markant, tæt fremtoning, der dog er mere rolig og tæmmet i udtrykket, end skoven. En flade af græs eller lavere bunddække binder området sammen.

FOTO:
Referencefoto. Lundkarakter med underbeplantning af stauder der samler fladen.

Æble
Birk
Hassel
Kirsebær
Tjørn

Eg
Æble
Birk
Hassel
Kirsebær

FOTO:
Referencefoto. Den åbne flade med solitærtræer giver udsyn og struktur.

TRÆGRUPPER OG SOLITÆRTRÆER

Ensartede eller blandede træarter, der placeres uden system i grupper og enkeltvis som solitærtræer. Den tilsyneladende tilfældige placering bidrager til et naturligt og selvgroet udtryk, og her er plads til, at enkelte solitærtræer kan markere sig som karaktertræer. En flade af græs eller lavere bunddække binder området sammen.

HAVE

DEN HØJE HAVE

Ensartede mindre træer plantet i tydelige strukturer, der giver det enkelte gravrum et stringent og roligt udtryk. Plantningen består her typisk af blomstrende træer, og fladen af klippet græs eller lavere bunddække binder området sammen.

FOTO:
Referencefoto. Mindre blomstrende træer og den ensartede flade.

Bærmispel
Kornel
Æblekvæde
Taks

Bærmispel
Kornel
Æblekvæde

FOTO:
Referencefoto. Hække fremhæver strukturerne fra gravstedsstrukturen, men samler flere felter til en enhed.

DEN LAVE HAVE

Et roligt og intimt udtryk, der minder om den traditionelle danske kirkegård. Hækkene er i denne typologi det afgørende strukturerende element, men der kan også anvendes fritvoksende buske, stauder, løg, bunddække og solitære træer. Stisystemer i perlegrus eller klippet græs og gravsteder i perlegrus eller bunddække er gennemgående her.

REKREATIVE MULIGHEDER

Den overordnede strategi for Søllerød Kirkegård udspringer fra den præmis, at udviklingen af kirkegårdene sker i respekt for eksisterende praksisser og kvaliteter. Kirkegårdens brugere har behov for at opleve omgivelser præget af tidløshed og kontinuitet, hvor der værnes om den særlige stemning, som har kendetegnet kirkegårdene gennem århundreder.

Det er på denne baggrund, at der er naturlige begrænsninger for, hvordan kirkegården kan anvendes rekreativt. I udformningen af de rekreative muligheder kan der indtænkes, at der skal være oplevelser og muligheder for rolige parkaktiviteter.

På kirkegårdene i Rudersdal vil der generelt ikke være belæg for at indrette delområder til egentlige parker med forskellige aktiviteter, som det er kendt fra de større bykirkegårde. Der er i Rudersdal store grønne tilgængelige områder og en stor del af befolkningen har adgang til egen have. Kirkegårdene er i sig selv allerede rekreative områder.

Med implementeringen af udviklingsplanen vil de rekreative værdier øges markant.

Eksempler på rekreative muligheder på kirkegården:

gå tur
gennemfartsrute som gående
se på fugle og planter
sidde på en bæk
opsætte bistader
plukke blomster fra 'fælles områder'
ophænge fuglekasser
samle frugt, nødder og bær
studere gravminder/lokalhistorie

Principper fra teraphaver er på vej ind i kirkegårdsdriften flere steder i Danmark, dels i erkendelse af, at mennesker i sorg og mennesker med stress deler en række symptomer, hvorfor det at etablere stressreducerende grønne omgivelser herunder områder med vild vegetation, artsrigdom, trygge og afskærmede omgivelser også kan komme kirkegårdenes primære brugergruppe til gavn.

Principperne fra teraphaverne kan altså spille positivt sammen med den fremtidige udvikling af Rudersdals Kirkegårde. Et udtryk, der bliver mere vildtvoksende med en større artsrigdom i samspil med det trygge og afskærmede. Udviklingsplanernes grundlæggende greb er, at man med beplantningen skal søge at skærme de aktive gravstedsarealer fra udenoms arealerne, som derved vil få en mere rekreativ funktion i årtierne fremover.

De mindre rekreative haverum bliver designet og indrettet med inspiration i teraphaverne så de opfordrer besøgende til at bevæge sig ad en rekreativ rute på kirkegården. Der vil være mulighed for at de besøgende på egen hånd kan bruge rummene til egen omsorg, restitution, ro og fordybelse og finde de haverum der er formgivet til netop dette og passer til den enkeltes behov.

De rekreative rum kan indrettes med udgangspunkt i udvalgte overskrifter:

Fredfyldt - Stilhed og ro. Lyden af vinden der suser, fugle og insekter. Ingen trafikstøj eller andet menneskeligt støj, orden, intet affald, ingen forstyrrende personer.
Parameter; visuel ro.

Vildt - Et sted hvor naturen får lov til at gøre, som den vil og ikke er styret af mennesker. Et sted med en naturlig uorden. Dyre- og plantelivet skal kunne få personens opmærksomhed.
Parameter; visuel og auditiv ro, ingen tegn på urbanitet.

Artsrigt - Stor artsrigdom af både dyr og planter. Skabes typisk af en varieret, forholdsvis naturlig beplantning med træer, buske, græs og blomster. Søer og vandløb har en forstærkende effekt.
Parameter; flere forskellige naturværdier såsom vandløb og skovbryn, kan følge naturens kredsløb.

Rumligt - En følelse af at komme ind i en anden verden. Følelsen af at der er mere at opleve på området, end man kan se ved første øjekast. Området skal være tydeligt afgrænset, samtidig med at det skal virke langstrakt og let fremkommeligt.
Parameter; en kontrast til byen, ingen urbane lyde.

Tilgængeligt og åbent - Et robust stort åbent område der inviterer til ophold uden nogen egentlig formålsbestemt anvendelse. Stedet kan bruges til mange formål uden, at det skader stedet.
Parameter; udsigt - perspektiv, mulighed for aktiviteter.

Kulturhistorisk - Et sted der fascinerer ved oplevelsen af en svunden tid. At man kan aflæse samfundets udvikling for at føle en samhørighed og identitet med sine omgivelser.
Parameter; kulturhistoriske spor, information om området.

Samvær - Et område hvor man kan møde andre. Ord der knytter sig til denne karakter er: Folkeliv, aktiviteter, servering, evt. underholdning, tæt atmosfære.
Parameter; tilgængelighed.

Trygt - Et aflukket, sikkert og tilbagesluttet sted, hvor man kan slappe af og være sig selv.
Parameter; aflukket.

Artsrigt: Søllerød Kirkegård. På de skrånende skrænte mod Søllerød Sø er der plads til dyrelivet. En kvalitet der skal formidles så besøgende får beriget deres oplevelser.

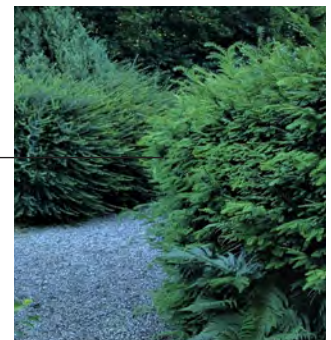
Fredfyldt: Søllerød Kirkegård. Med udsigt mod Søllerød Sø kan man fra plateauet her nyde stilhed og ro.

Kulturhistorisk: Søllerød Kirkegård. De kulturhistoriske oplevelser står i kø på Søllerød Kirkegård.

Tilgængeligt og åbent: Søllerød Kirkegård. Ophold med udsyn, og plads til både kaffepause og samtaler.

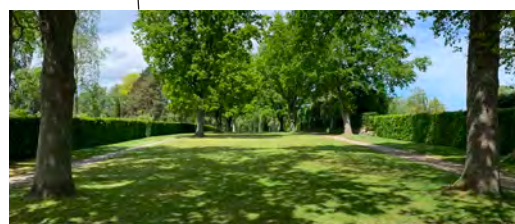
Vildt: Referencefoto. I karakteren af 'skov med lysninger' kan der arbejdes med rolige områder, hvor den vilde natur har mulighed for at indfinde sig.

Trygt: Referencefoto. Med et nyt bassin omkranset af lund, får Søllerød Kirkegård et trygt og aflukket rum: Her kan man sikkert og uforstyrret slappe af og være sig selv, med vandspejlet som ankerpunkt.

Samvær: Søllerød Kirkegård. Forbindelsen til Søllerød Kro at oplagt at dyrke som samlingspunkt og til samvær. Her er plads til at mødes og nyde et måltid eller en kop kaffe. Både Kirkegården og Kroen kan nyde godt af hinandens nærvær og besøgende kan forene begge i en samlet oplevelse.

Rumligt: Søllerød Kirkegård. Den åbne plæne afgrænses tydeligt af træerækkerne, og skaber en rumlighed der forsat bør dyrkes.

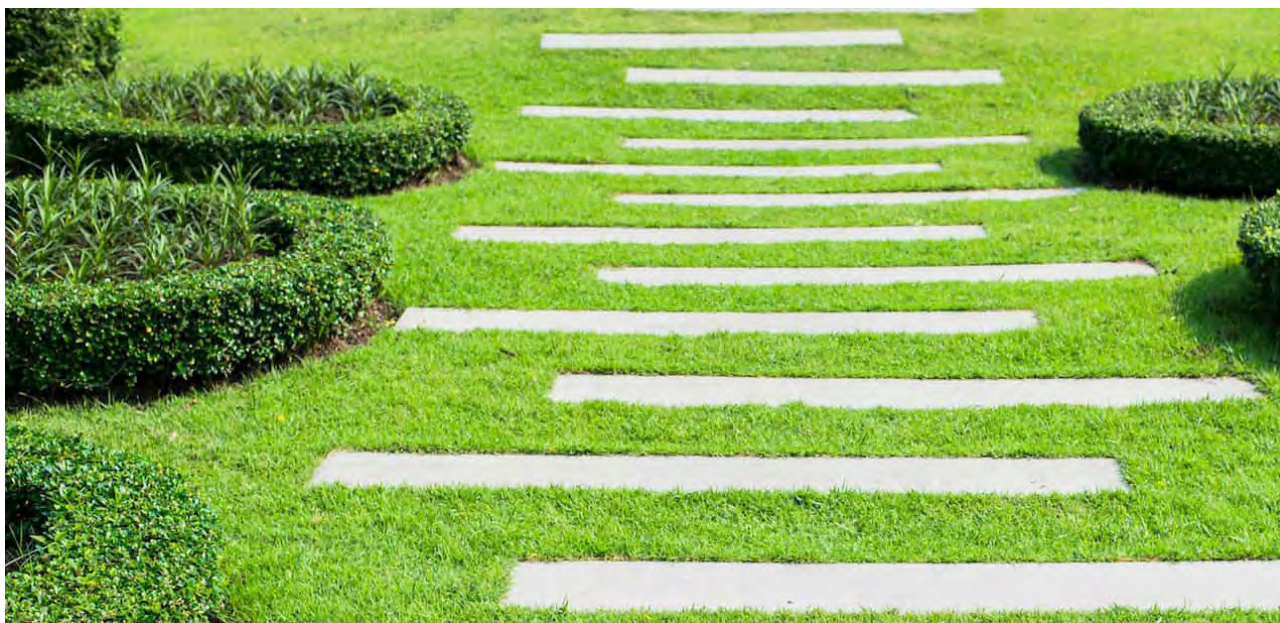

FOTO:
Referencefoto. Asymetriske trædesten som stiadgang mod bassinet i
SKOVHAVERNE.

FOTO:
Referencefoto. Lundkarakter.

FOTO:
Referencefoto. Eksempel på areal med LUND af blomstrende træer i højt græs. Klippede slyngede stier.

FOTO:
Referencefoto. Areal med mere 'vild' plantning med stor biodiversitet og frodighed.

IMPLEMENTERING

Udviklingsplanen angiver de overordnede linier for udviklingen på Søllerød Kirkegård, der er tænkt som en gradvis implementering af nye tiltag i takt med det økonomiske råderum og de naturlige fysiske ændringer, der sker efterhånden som gravsteder hjemfalder og det traditionelle mosaikmønster af kiste- og urnegravsteder bliver mere og mere fragmentarisk. Med denne tilgang til udviklingsplanen vil ændringerne ske langsomt og der vil være en lang 'overgangsperiode' for ændringen af det nuværende udtryk til det udtryk, der beskrives i udviklingsplanen.

Der skal overordnet bygges videre på de landskabelige og beplantningsmæssige kvaliteter frem for at rydde og etablere nyt. Ved udvikling af et nyt delområde er udgangspunktet således, at den eksisterende beplantning bevares indtil, den er udlevet, med mindre, beplantningen er til hinder for realisering af en særlig, ønsket karakter i det specifikke delområde. Flere steder vil det f.eks. være muligt at reducere klipning og lugning ved indplantning af nye supplerende planter i sammensætning, så udtrykket bliver mindre 'friseret' og mere 'vildt'/naturligt'.

Udviklingsplanens enkeltdele består dels af driftsomlægninger, dels renoveringer og dels af egentlige nyanlæg. Herudover vil der være tiltag, der kræver involvering af flere interessenter (f.eks. naboer og menighedsråd).

Ved generelt at etablere flere naturprægede områder og reducere omfanget af meget ressourcekrævende individuelle indretninger ændres den primære drift fra overalt at være meget intensiv til at blive mere ekstensiv i udvalgte delområder.

Særligt gør det sig gældende for Søllerød Kirkegård, at der i de skrånende arealer mod Kongestien vurderes at være et stort potentiale for etablering af nye gravstedstyper med stort naturindhold. Arealerne henligger i dag som tilgroede skråninger med store udfordringer i forhold til bl.a. Japansk Pileurt. Her vil en inddragelse af arealet betyde en intensivisering af driften i forhold til den nuværende situation.

Driftsomlægninger omfatter de arbejder, der umiddelbart kan iværksættes udelukkende ved en egentlig ændring af den nuværende drift. Det er primært ændring af klippet græs til højt græs evt. med indpassede klippede stier i afdelinger med karakter af PARK og i SKOVHAVERNE.

Renoveringer omfatter de arbejder, der under alle omstændigheder skal udføres i perioden og som kræver økonomi til enten indkøb og/eller ekstern assistance. Det er arbejder som f.eks. udskiftning af eksisterende hækforløb og udskiftning af bænke.

Renovering af eksisterende terrænmure og trappeanlæg på Søllerød Kirkegård er ikke indarbejdet i nærværende udviklingsplan. Der er dog allerede nu stort behov for en indsats, så den nuværende stand ikke forværres yderligere. Økonomien til disse arbejder er så omfattende, at det ikke er muligt at holde disse indenfor den økonomiske ramme, der er udstukket for nærværende udviklingsplan.

Nyanlæg omfatter de arbejder, der ikke sædvanligvis indgår i den ordinære drift og i mere eller mindre grad kræver indkøb og evt. ekstern assistance eller en omprioritering af egne medarbejderressourcer. Det vil være ændring af f.eks. grusstier til græsarealer og ændringer af traditionelle gravsteder til nye typer gravsteder. I afdelinger med karakter af HAVE kan det f.eks. være sammenlægning af to rækker gravsteder til et sammenhængende beplantet felt med mindre blomstrende træer og stauderbunddække eller med middelstore/større træer og 'skovbund' eller inaktive gravsteder med perlegrus kan omlægges til græsareal eller areal med blomstrende bunddække. Det kan også være indplantning af enkelte træer og buske på udvalgte inaktive gravsteder (f.eks. i afdelingerne med karakter af LUND / SKOVHAVERNE) og etablering af karaktergivende træerækker i henhold til den langsigtede udviklingsplan.

Etablering af vandbassin, nye siddepladser, herunder Mindeplateauet mm. vil også være nyanlæg.

Tiltag med flere interessenter er f.eks. ændring af kirkegårdens afgrænsning mod Kongestien.

På kirkegården vil det være nødvendigt i det daglige at arbejde med en strategi for, hvornår hvilke afdelinger skal udgå som traditionelle gravsteder i den eksisterende form. Som udgangspunkt vil det være oplagt at indlede med en af de afdelinger, der i dag er mindst populær i forhold til ny-salg. Det vil derved hurtigere være muligt at arbejde med et større og sammenhængende areal, hvor nye gravstedstyper kan indrettes, hvilket muligvis vil få indflydelse på gravstedskøbernes primære ønsker fremadrettet.

Efterhånden som de aktive gravsteder hjemfalder, kan disse omlægges til enten bunddække eller græs iht. udviklingsplanen. Alternativt kan der løbende indplantes bunddækkende planter eller udsås frøblandinger, så de tomme felter bliver plantedækket og samtidig bidrager til begrønning og forskønnelse.

Når et vist antal sammenhængende gravsteder er hjemfaldne, kan evt. ny afgrænsning etableres og fladen kan tilplantes, hvis ikke det allerede er sket løbende. På det tidspunkt vil det allerede være muligt at sælge gravstederne som de nye gravstedstyper.

Generelt skal det undgås, at afdelinger bliver så fragmenteret, at man får opfattelsen af et ikke-aktivt begravelsesområde.

I forbindelse med alle ændringer er det afgørende, at der informeres ved f.eks. skiltning i de aktuelle delområder. Erfaringsmæssigt vil en driftsomlægning kræve en tilvænningsperiode hos de besøgende, især ved f.eks. ændring fra klippede græsplænearealer til uklippet græs. Mange oplever det som sjusket eller manglende vedligeholdelse – og her vil tidlig orientering og oplysning være relevant.

Se bilag 2 for etapevis udvikling.

FOTO:
Referencefoto. Urter der får lov at gro, skaber biodiversitet og farvespil.

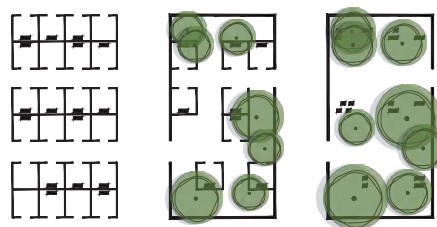

Illustration: Gradvis udvikling af sammenhængende flader.

FOTO:
Referencefoto. Sommerfuglebusk kan bruges som et blødt men strukturerende element, og så er bierne vilde med den.

ØKONOMI

Der vil i udgangspunktet ikke blive tilført supplerende midler til større omlægninger eller nyanlæg ud over det samlede budget på kr. 500.000 (2021-kroner) for de fem kirkegårde. Der stilles derfor store krav til planlægning og prioritering af udviklingsplanens enkeltdele.

Nogle tiltag vil forholdsvis nemt kunne gennemføres ved enkle driftsomlægninger og tillige give synlige resultater relativt hurtigt. Det gælder f.eks. omlægning af klippet græs til højt græs og det gælder mindre nyanlæg som omlægning af grusflader til enten græs eller bunddække.

Plantningen af de karaktergivende træækker er vigtig for den overordnede beplantningsstruktur og for at accentuere kirkebygningen og det gamle middelalderlige anlæg som det centrale sted på kirkegården.

Etablering af vandbassin vil være en af de mest udgiftstunge tiltag, der indgår i udviklingsplanen. Det vil derfor være fristende at udsætte denne del. Det anbefales ikke at undlade etableringen af vandbassin i sammenhæng med øvrige arbejder i afd. 119, idet arbejderne senere vil betyde større destruktive indgreb i etablerede arealer og dermed store reableringsarbejder.

Generelt opfordres til, at der igangsættes driftsomlægninger. Disse tiltag vil kunne gennemføres indenfor de afsatte driftsmidler og medvirke til en relativ hurtig opstart: 'Nu er vi i gang'.

Se bilag 2 for etapevis udvikling.

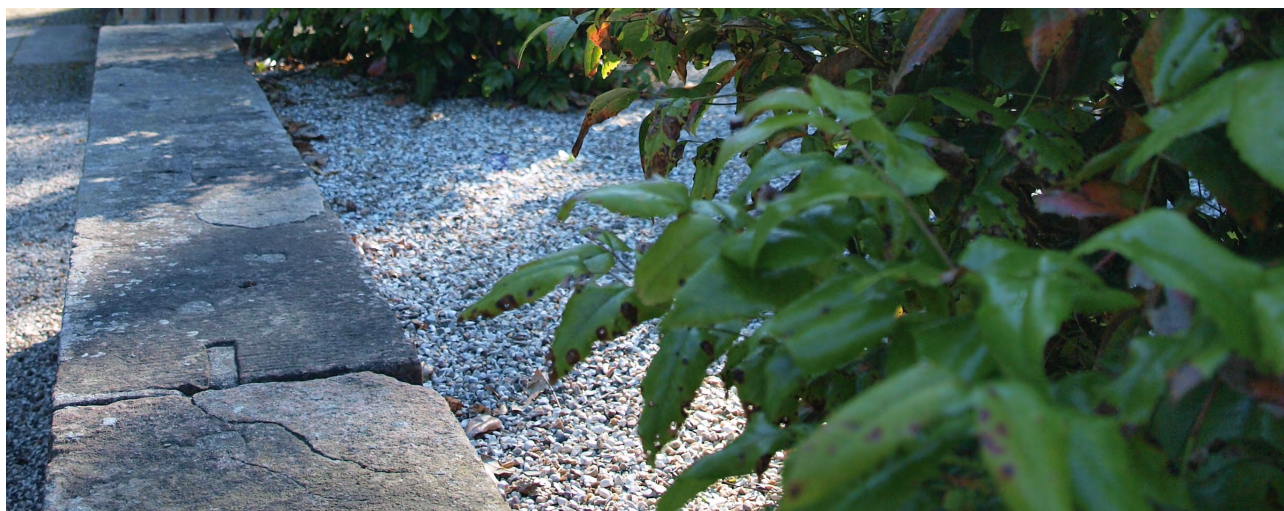

FOTO:
Søllerød Kirkegård. Yderligere detaljering af de enkelte tiltag bliver nødvendig.

UDVIKLINGSPLAN I ETAPER

Nærværende udviklingsplan er overordnet og tjener som ramme for de ændringer, der forventes gennemført på kirkegården over de næste 40 år.

Det vil være nødvendigt med en yderligere detaljering af de enkelte tiltag efterhånden som enkeltdele prioriteres og igangsættes. Det anbefales, at projekteringen udføres etapevis, så kirkegårdens samlede arealer ikke fastlåses. I 2021 kender vi ikke de aktuelle ønsker, behov og begravelsesmønstre om bare 20 år. Til den tid vil det også være godt at kunne tilbyde de gravstedstyper, der efterspørges af brugerne – gravstedstyper, som vi måske ikke har set før.

I forbindelse med den yderligere detaljering af udviklingsplanen anbefales det, at dette sker under hensyntagen til den eksisterende nummerering for at reducere risikoen for alvorlige fejl vedr. systematikken over gravsteders placering og tidligere ejere/begravede.

Som del af gennemførelsen af udviklingsplanen vil det være nødvendigt at ændre vedtægterne for kirkegårdens enkelte afdelinger. Det er et omfattende arbejde, hvor både enhed og helhed er vigtig i de mange afvejninger og vurderinger i forhold til det langsigtede udtryk i de enkelte afdelinger og på kirkegården som samlet anlæg.

For alle ændringer, der berører aktive gravsteder, skal der indhentes accept fra de respektive gravstedsejere, før de planlagte ændringer gennemføres.

FOTO:
Søllerød Kirkegård. For alle ændringer, der berører aktive gravsteder, skal der indhentes accept fra de respektive gravstedsejere, før de planlagte ændringer gennemføres.

PLANTEKATALOG

Inspiration til plantevalg indenfor de seks typologier.

HØJSKOV

Træer:

Betula papyrifera, Papir-Birk
Betula pendula, Vorte-Birk
Carpinus betulus, Alm. Avnbøg
Fraxinus pensylvanica 'Zundert', Amerikansk Ask
Larix x eurolepis, Hybrid-Lærk
Quercus cerris, Frynse-Eg
Quercus frainetto, Ungarsk Eg
Quercus robur, Stilk-Eg
Quercus rubra, Rød-Eg
Sorbus aucuparia, Alm. Røn
Tilia cordata, Småbladet Lind

Bund:

Anemone nemorosa, Hvid Anemone
Convallaria majalis, Liljekonval
Corydalis cava, Lærkespore
Dryopteris filix-mas, Alm. Mangeløv
Myrrhis odorata, Spansk Kørvel
Mysotis palustris, Eng-Forglemmigej
Omphalodes verna, Kærminde
Omphalodes verna 'Alba', Kærminde
Primula veris, Hulkravet Kodriver
Viola odorata, Martsviol

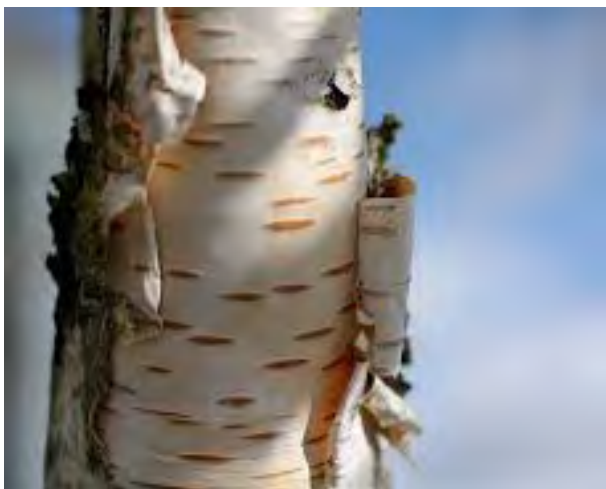

FOTO:
Betula papyrifera, Papir-Birk

ETAGERET SKOV MED LYSNINGER:

Træer og buske:

Acer campestre, Navr
Acer saccharinum, Sølv-Løn
Cornus mas, Kirsebær-Kornel
Craetagus laevigata, Alm. Hvidtjørn
Fraxinus pensylvanica 'Zundert', Amerikansk Ask
Ilex meserveae 'Blue Prince', Kristtorn
Ilex meserveae 'Blue Princess', Kristtorn
Larix x eurolepis, Hybrid-Lærk
Ligustrum ovalifolium, Storbladet Liguster
Lonicera ledebourii 'Vian', Californisk Gedeblad
Pinus sylvestris, Skov-Fyr
Prunus avium 'Plena', Fuglekirsebær
Quercus cerris, Frynse-Eg
Quercus frainetto, Ungarsk Eg
Quercus robur, Stilk-Eg
Quercus rubra, Rød-Eg
Ribes alpinum 'Hemus', Fjeld-Ribs
Rosa multiflora, Mangeblomstret Rose
Sorbus aucuparia, Alm. Røn
Syringa vulgaris, Alm. Syren
Taxus baccata, Alm. Taks
Tilia cordata, Småbladet Lind

Bund:

Dryopteris filix-mas, Alm. Mangeløv
Euonymus fortunei 'Nyrans', Krybende Benved
Fragaria vesca, Skovjordbær
Hedera helix Nordic 'Hevil', Småbladet Vedbend
Hydrangea anomala ssp. petiolaris, Klatre-Hortensia
Luzula sylvatica, Stor Frytle
Myrrhis odorata, Spansk Kørvel
Mysotis palustris, Eng-Forglemmigej
Omphalodes verna, Kærminde
Omphalodes verna 'Alba', Kærminde
Pachysandra terminalis 'Green Carpet', Vinterglans
Primula veris, Hulkravet Kodriver
Viola odorata, Martsviol
Tulipa sylvestris, Skov-Tulipan

Løg:

Hyacinthoides non-scripta, Alm. Klokkeskilla

LUND

Træer:

Acer ginnala, Ild-Løn
 Acer griseum, Papirbark-Løn
 Gingko biloba, Tempeltræ
 Laburnum watereri 'Vossii', Guldregn
 Malus hybrida 'Butterball', Paradisæble
 Malus hybrida 'Everste', Paradisæble
 Malus hybrida 'Hyslop', Paradisæble
 Malus sieboldii 'Hesse', Paradisæble
 Prunus avium 'Plena', Fuglekirsebær
 Salix alba Nordic 'Saba', Sølv-Pil

Bund:

Fragaria vesca, Skovjordbær
 Geranium xx, Diverse Storkenæb
 Hedera helix Nordic 'Hevil', Småbladet Vedbend
 Hesperis matronalis, Natviol
 Myrrhis odorata, Spansk Kørvel
 Mysotis palustris, Eng-Forglemmigej
 Omphalodes verna, Kærminde
 Omphalodes verna 'Alba', Kærminde
 Primula veris, Hulkrauet Kodriver
 Vinca minor Nordic 'Select', Liden Singrøn
 Viola odorata, Martsviol

Løg:

Galanthus nivalis, Vintergæk
 Hyacinthoides non-scripta, Alm. Klokkeskillia
 Narcissus poeticus var. recurvus, Pinseliljer
 Tulipa sylvestris, Skov-Tulipan

FOTO:
Vinca minor

TRÆGRUPPER OG SOLITÆRTRÆER

Træer:

Acer rufinerve, Løn
 Cercidiphyllum japonicum, Hjertettræ
 Cornus controversa, Etage-Kornel
 Cydonia oblonga, Æblekvæde
 Davidia involucrata, Duetræ
 Gingko biloba, Tempeltræ
 Juglans regia, Alm. Valnød
 Larix x eurolepis, Hybrid-Lærk
 Liriodendron tulipifera, Tulipantræ
 Malus xx, Diverse Spise-Æbletræer
 Platanus acerifolia, Platan
 Prunus avium 'Plena', Fuglekirsebær
 Prunus cerasifera 'Nigra', Blodblomme
 Prunus serrula, Tibetansk Kirsebær
 Pterocarya fraxinifolia, Vingevalnød
 Quercus cerris, Frynse-Eg
 Quercus frainetto, Ungarsk Eg
 Quercus robur, Stilk-Eg
 Quercus rubra, Rød-Eg

FOTO:
Juglans regia

DEN HØJE HAVE

Træer og buske:

Amelanchier laevis, Bærmispel
Buddleja davidii, Sommerfuglebusk
Cornus kousa, Korea-Kornel
Cydonia oblonga, Æblekvæde
Deutzia crenata Nordic 'Dippon', Stjernetop
Euonymus europaeus, Alm. Benved
Hydrangea arborescens 'Annabelle', Hortensia
Hydrangea paniculata 'Limelight', Hortensia
Magnolia sieboldii, Åkandemagnolie
Rosa xx, Diverse buskroser
Sambucus nigra 'Black Beauty', Rødbladedet Hyld
Taxus baccata, Alm. Taks

Bund:

Alchemilla mollis, Løvefod
Anemone Japonica-hybrid 'Honorine Jobert', Høst-Anemone
Anemone Japonica-hybrid 'Königin Charlotte', Høst-Anemone
Aquilegia vulgaris, Alm. Akeleje
Cephalaria gigantea, Skælhoved
Convallaria majalis, Liljekonval
Epimedium rubrum, Bispehue
Euonymus fortunei 'Nyrans', Krybende Benved
Fragaria vesca, Skovjordbær
Geranium xx, Diverse Storkenæb
Hosta hybrid 'Royal Standard', Funkie
Hosta siboldiana 'Snowflakes', Funkie
Hosta undulata 'Albomarginata', Funkie
Miscanthus sinensis 'xx', Diverse Elefantgræs-sorter
Molinia arundinacea 'xx', Diverse Blåtop-sorter
Myrrhis odorata, Spansk Kørvel
Omphalodes verna, Kærminde
Omphalodes verna 'Alba', Kærminde
Paeonia officinalis 'xx', Diverse Pæon-sorter
Primula veris, Hulkravet Kodriver
Sedum spectabile 'Stardust', Kinesisk Sankthansurt
Sedum telephium 'Herbstfreude', Sankthansurt
Telekia speciosa, Stor Tusindstråle
Viola odorata, Martsviol
Waldsteinia ternata, Guld-Jordbær

Løg:

Allium aflatunese, Prydløg
Galanthus nivalis, Vintergæk
Narcissus 'February Gold', Påskelilje
Narcissus poeticus var. recurvus, Pinselilje
Tulipa sylvestris, Skov-Tulipan

DEN LAVE HAVE:

Træer og buske:

Amelanchier laevis, Bærmispel
Buddleja davidii, Sommerfuglebusk
Cornus kousa, Korea-Kornel
Cydonia oblonga, Æblekvæde

Bund:

Alchemilla mollis, Løvefod
Anaphalis triplinervis, Perlekurv
Anemone Japonica-hybrid 'Honorine Jobert', Høst-Anemone
Anemone Japonica-hybrid 'Königin Charlotte', Høst-Anemone
Astrantia major, Stjernesker
Cephalaria gigantea, Skælhoved
Convallaria majalis, Liljekonval
Deutzia crenata Nordic 'Dippon', Stjernetop
Euphorbia polychrome, Forårsvortemælk
Geranium xx, Diverse Storkenæb
Helenium bigelovii 'The Bishop', Solbrud
Helenium hybrid 'xx', Div. Solbrud-sorter
Hemerocallis hybrid 'xx', Div. Daglilje-sorter
Hosta hybrid 'Royal Standard', Funkie
Hosta siboldiana 'Snowflakes', Funkie
Hosta undulata 'Albomarginata', Funkie
Hydrangea arborescens 'Annabelle', Hortensia
Hydrangea paniculata 'Limelight', Hortensia
Miscanthus sinensis 'xx', Diverse Elefantgræs-sorter
Molinia arundinacea 'xx', Diverse Blåtop-sorter
Lavandula angustifolia 'Hidcote Blue', Lavendel
Lysimachia cletroides, Fredløs
Myrrhis odorata, Spansk Kørvel
Omphalodes verna, Kærminde
Omphalodes verna 'Alba', Kærminde
Paeonia officinalis 'xx', Diverse Pæon-sorter
Primula veris, Hulkravet Kodriver
Salvia nemorosa 'Ostfriesland'
Sedum spectabile 'Stardust', Kinesisk Sankthansurt
Sedum telephium 'Herbstfreude', Sankthansurt
Viola odorata, Martsviol

Løg:

Allium aflatunese, Prydløg
Galanthus nivalis, Vintergæk
Narcissus 'February Gold', Påskelilje
Narcissus poeticus var. recurvus, Pinselilje
Narcissus triandrus 'Thalia', Orkide-Narcis

FOTO:
Amelanchier laevis, bærmispel.

FOTO:
Epimedium rubrum, Bispehue

FOTO:
Tulipa sylvestris, Skov-tulipan

KAPITEL 3 – ANALYSE

NUVÆRENDE FORHOLD

RAMMEN

Kirkegården ligger elegant hævet på kanten af den oprindelige Rudersdal, - tunneldalen skabt under den sidste istid. Kirkegården er således placeret højt i terræn, og har sit højeste punkt 45 m over havets overflade. Mod nord falder terrænet ned mod tunneldalen og Søllerød Sø. Mod vest og sydvest breder Geel Skov sig, imens arealet sydøst for kirkegården er præget af boligbebyggelse. Mod sydøst afskæres kirkegården markant af Søllerødvej, imens grænsen mod nordøst og både slot og kro er anderledes blød. Afgrænsningen mod Søllerød Sø og Geel Skov er svært aflæselig og præget af tæt beplantning.

FLADEN

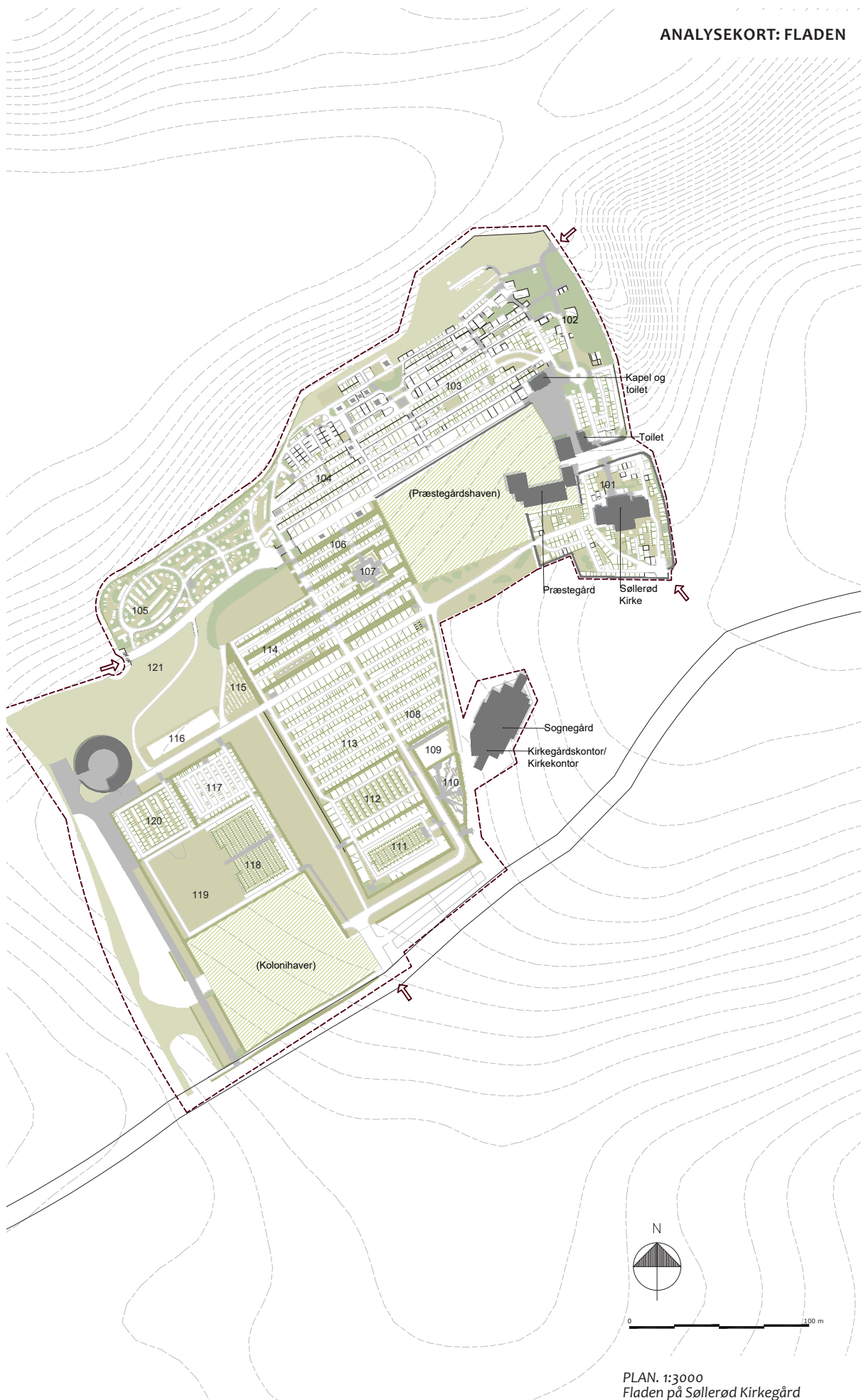
Fladen er præget af klassiske gravrum med gravsteder og gange i perlegrus samt varierende småbeplantning. I blandt er der større græsarealer med både markerede grave og fællesgrave. Fladen er relativt varierende fra afdeling til afdeling, og giver ikke indtryk af en samlet enhed, men snarere af en samling forskelligartede rum. Kirkegården sammenholdes dog af et gennemgribende stisystem i perlegrus. Terrænet er overvejende fladt, men med en markant og stejl skråning i den nordligste del mod Søllerød Sø.

INDRE STRUKTUR

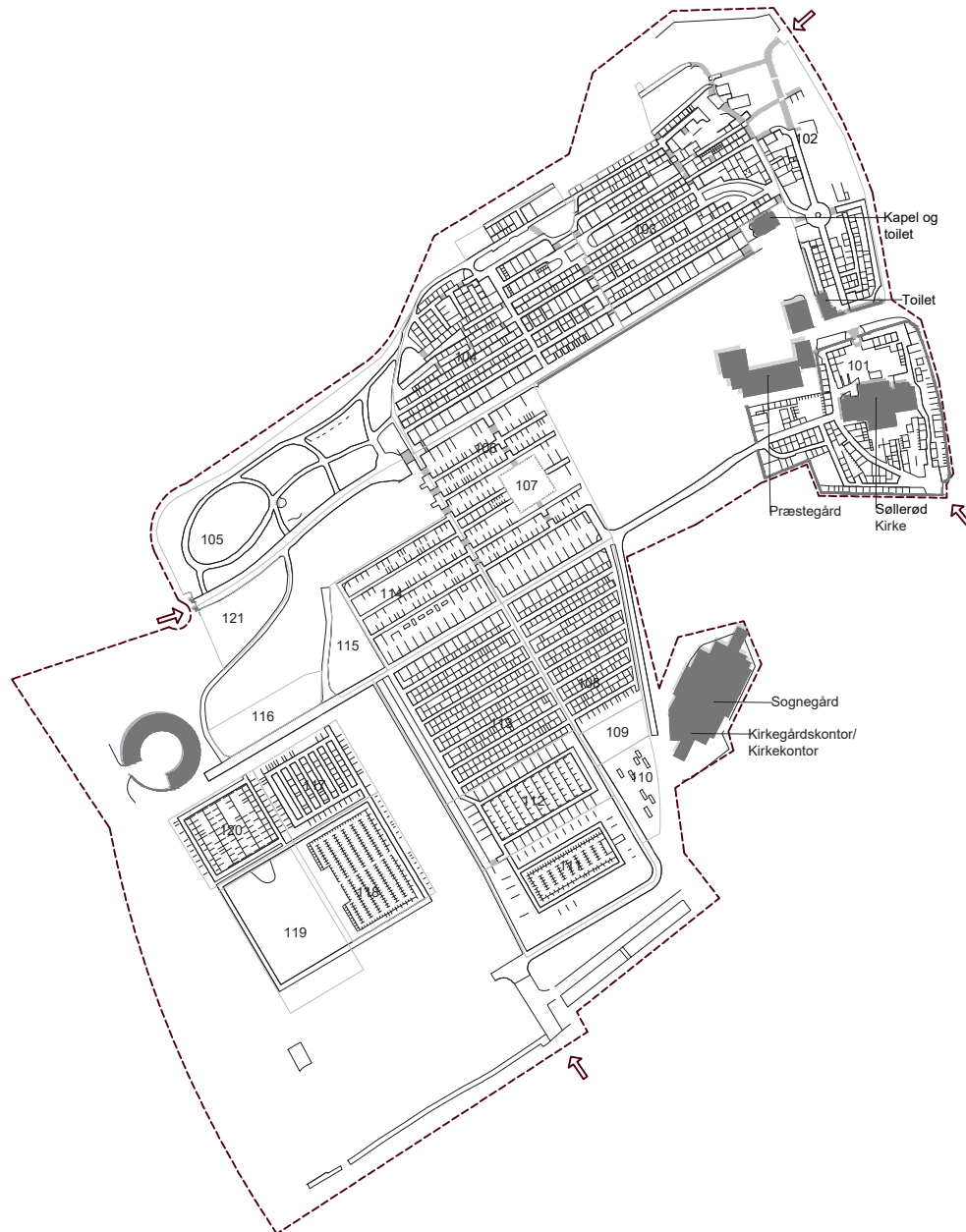
Kirkegården er præget af afdelingernes indbyrdes variation, og kirkegårdens løbende udvidelser. Stisystemet er gennemgående og underbygger kirkegårdens overvejende retvinklede struktur, uden dog at udpege noget definitivt system. Kirkegårdens hovedakse med kirkegården som sigtepunkt er brudt af aksens egen mangel på konsekvens, og gør orienteringen mod kirken utydelig og svært aflæselig. Generelt er kirkegårdens struktur svær at orientere sig i, og tydelige sigtepunkter er fraværende.

ANALYSEKORT: FLADEN

PLAN. 1:3000
Fladen på Søllerød Kirkegård

PLAN. 1:3000
Indre strukturer på Søllerød Kirkegård

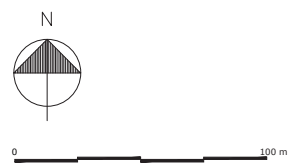
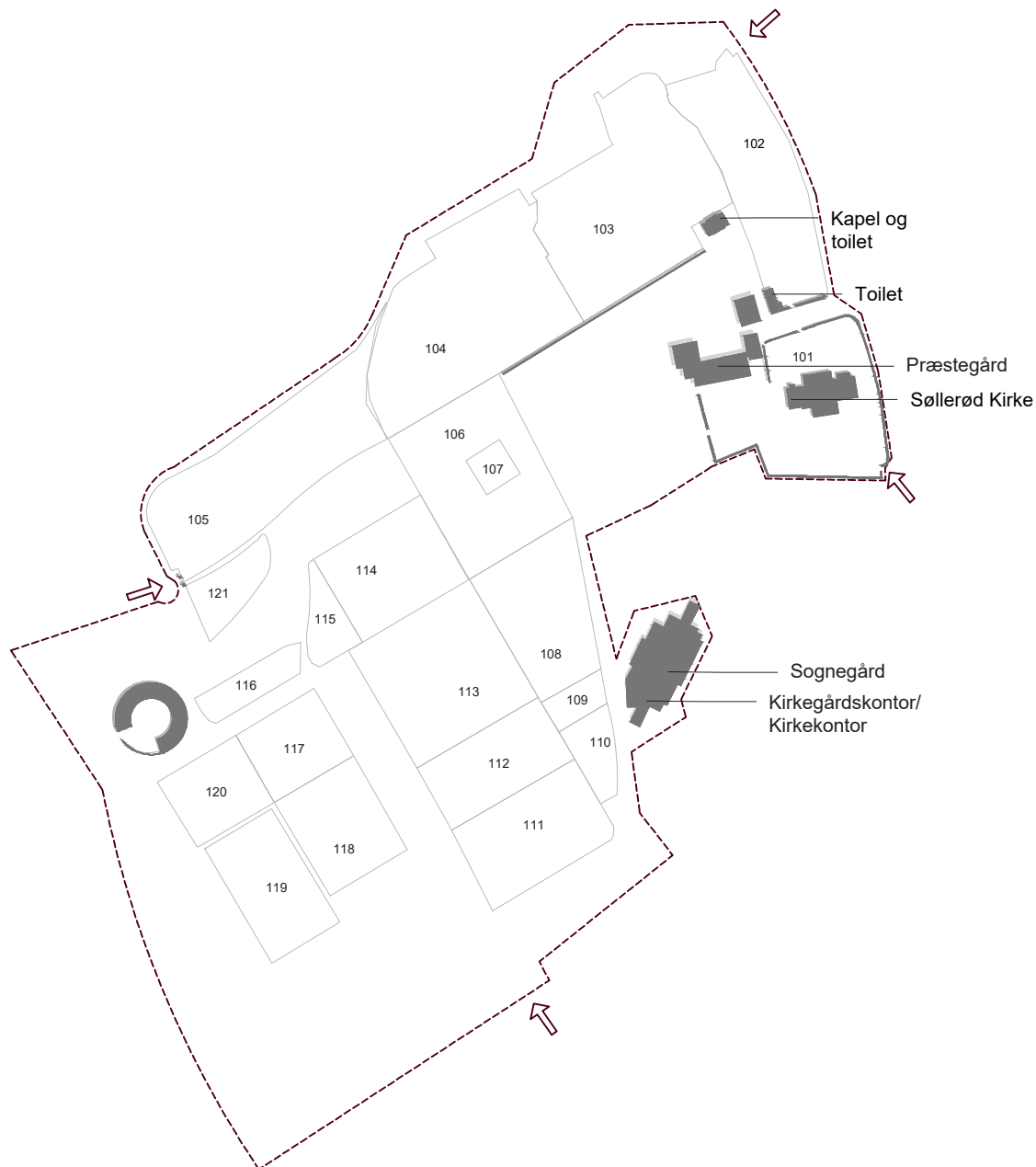
GRAVFORHOLD - BEHOV, TYPER OG TENDENSER

Kapaciteten på Søllerød Kirkegård rummer i dag følgende gravstedstyper:

101-105: Kiste- og urnegravsteder
106, 108, 112, 113, 120: Kistegravsteder
107: Urnegravsteder
109: Børnegravsteder
110: Anonym urnefællesgrav
111: Kistegravsted, urnefællesgrav, fællesgrav til døve og abortfællesgrav
114, 117: Kistegravsteder og kendt urnefællesgrav
115: Urnegravsteder
116: Urnegravsteder i græs
121: Urnegravsteder i skovbund

TENDENSER I UDVIKLINGEN AF GRAVSTEDSTYPER

- Det traditionelle gravsted med perlegrus, fint havepræg og omkransende hække, er under afvikling
- Flere ønsker ikke længere et standardgravsted, som ligner de andres. Man vil have noget individuelt eller anderledes/unikt. Kirkegårdene i Danmark skal derfor ikke være ens i indretning og gravstedsanlægstyper – der skal være flere forskellige valgmuligheder, så man kan finde det der passer præcis til ens individuelle ønsker
- Nutidens mennesker har brug for at trække mere natur ind i de omgivelser de lever i (byerne), og det afspejler sig også i ønskerne til omgivelserne på kirkegårdene
- Fremtidens kirkegårde skal være indrettet grønnere, mere naturprægede, og således at der er bedre muligheder for udnyttelse af ”overskudsarealer” til rekreative formål

PLAN. 1:3000
Afdelinger på Søllerød Kirkegård

FOTO:
Søllerød Kirkegård. Kulturhistorien formidles også gennem de
bevaringsværdige gravsteder.

BEVARINGSVÆRDIGE GRAVSTEDER

Gravnr.	Pladser	Gravnr.	Pladser	Gravnr.	Pladser
1-01	003-4	1-03	055-62	1-05	206-207
1-01	019-20	1-03	199-201	1-05	134-135
1-01	036-37	1-03	231-235	1-05	083-84
1-01	066-67	1-03	455-462	1-05	105-106
1-01	146-151	1-03	521-522	1-05	108-181
1-01	163-164	1-03	689-692		
1-01	165-166	1-03	693-700	1-06	007-18
1-01	172-173	1-03	709-722	1-06	291-292
1-01	190	1-03	723-730	1-06	407-408
1-01	191-193	1-03	031-36	1-06	421-426
1-01	198-201	1-03	525-526		
1-01	225	1-03	785-788	1-06	258-287
1-01	236-237	1-03	007-12	1-06	219-221
1-01	330-332	1-03	019-24	1-06	384-385
1-01	353-354	1-03	087-94		
1-01	361-363	1-03	372-379	1-08	141-142
1-01	050-53	1-03	419-426		
1-01	152-154	1-03	572-574	1-11	292
1-01	155-156	1-03	236-237		
1-01	161-162	1-03	491-494	1-12	107-112
1-01	316-321	1-03	612-614	1-12	113-118
1-01	351-352				
1-01	409-413	1-04	458-459	1-13	119-124
1-01	013-014	1-04	589-592	1-13	049-56
1-01	174-175	1-04	597-600	1-13	069-74
1-01	054-56	1-04	348-353	1-13	434-436
1-01	141-142	1-04	098-101	1-13	383-384
1-01	333-334	1-04	482-489	1-13	043-48
		1-04	663-664	1-13	428-430
1-02	001-06	1-04	706-715		
1-02	147-150	1-04	036-37	1-14	065-66
1-02	156-164	1-04	631-632	1-14	267
1-02	209-216	1-04	665-666	1-14	183-184
1-02	040-43	1-04	758-767	1-14	285-289
1-02	151-152	1-04	001-8	1-14	054-56
1-02	235-236	1-04	257-258	1-14	057-58
1-02	185-188	1-04	490-491		
1-02	167-168			1-15	059
1-02	021-22				
1-02	153-155			1-18	259

HISTORISK UDVIKLING

Den tidligste kirkegård: Afdeling 101 ligger omkring kirken og er kirkegårdens ældste. Den rummer en del historiske kiste- og urnegravsteder. Rester af gravkvartererne placeret i uregelmæssige formationer er spor fra middelalderkirkegården, der er et vigtigt bevaringsværdigt udtryk, som ses nord for kirken.

Barokkens have: Afdeling 102 er den første kirkegårdsudvidelse fra 1840, og udlagt i et aksefast anlæg med krydsstruktur.

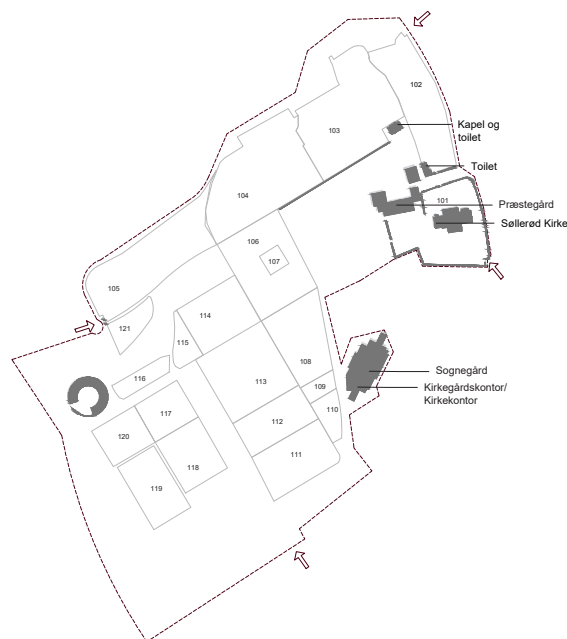
I krydset er placeret en mindelund for de faldne i 1864. Det er beliggende på et meget skrånende areal mod Søengen.

Udvidelser fra omkring 1900 tallet: Sognets store befolkningstilvækst i årene efter 1900 – befolkningen blev fordoblet mellem 1900 og 1920 – var baggrunden for den næste udvidelse af kirkegården, nu langs Søllerød Sø mod vest (vestlige del af afdeling 103 og 104), et skrånende areal, der med sten-sætninger, terrasser, hække og lange stier fik en tidstypisk ordnet og klassicistisk udformning, ved havearkitekt Erik Erstad-Jørgensen (1871-1945). I denne afdeling blev bl.a. anlagt en snes mausoleer, der giver visse dele en særpræget, nærmest sydlandsk, karakter.

Videre vestpå blev kirkegården udvidet omkring 1930 med et meget smukt og stemningsfuldt ”engelsk” parkanlæg – den såkaldte skovkirkegård – med slyngede stier og store buske (rhododendron) og træer med begravelserne i de omgivende plæner (afdeling 105). Allerede i 1930’erne fortsatte udvidelserne, nu mod syd, udformet ret nøgternt, med rette stier og ensartede gravsteder (afdelinger 106 og 114). Dog indrettede man, midt i afdeling 106, i 1940’erne en af de første urnegravpladser omkring en blodbøg (afdeling 107). Man anlagde også et ganske moderne, svensk inspireret anlæg i en lille birkelund mod vest, med urner og stenplader lagt i græsset. Inspirationen er vel den berømte Skovkirkegård i Stockholm, men de ensartede sten, hvad angår granitten og størrelsen bringer også tanken hen på Hernhuternes Gudsager i Christiansfeld (afdeling 115).

De sidste udvidelser efter 1960: Fra omkring 1960 og fremad er kirkegården udvidet med ret store områder, nærmest en fordobling af det hidtidige areal, men nu lagt ud på den for tiden normale måde med skarpt afgrænsede, hækomkransede gravsteder, dels til kistebegravelser og dels til urner. (108, 109, 110, fællesgrav, 111, 112, 113, 117, 118, 120)

Udviklingsplanen anviser løsninger på, hvordan andre gravstedsformer kan indpasses på kirkegården med respekt for de eksisterende kvaliteter - også med henblik på at have mulighed for at tilpasse kirkegården en yngre befolknings ønsker nu og i fremtiden.

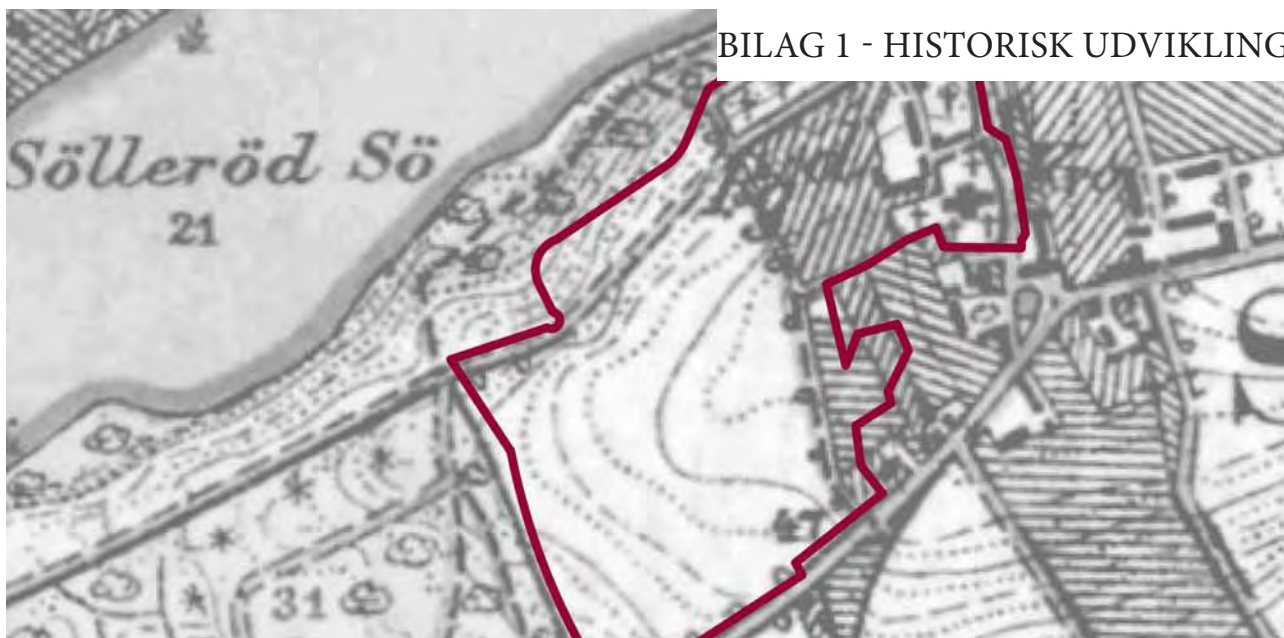

Kort

Udviklingsplanen indeholder data fra Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering: KORT1, KORT2 og KORT3. Juli 2020.

Foto

OPLAND
Tranevej 16, 2. sal
2400 København NV

KORT1, 1:5000

Historisk kort. 1842-1899.

Sollerød Kirkegård har været landsbykirkegård siden 1200-tallet, men er blevet udvidet adskillige gange.

KORT2, 1:5000

Historisk kort. 1901-1971.

I ca. 1930 blev de terrasserede afdelinger på nordskrånningen skabt af Erik Erstad-Jørgensen.

KORT3, 1:5000

Ortofoto. Sommer 2008.

Sollerød Kirkegård er i dag kendt som en af landets smukkeste kirkegårde, og ligger flot placeret i landskabet.

BILAG 2 - ETAPEVIS UDVIKLING

I nedenstående forslag til etapevis udvikling er der som udgangspunkt regnet med opretholdelse af den nuværende bemanning på kirkegården og et samlet årligt afsætningsbeløb (i 2021-kroner) på kr. 500.000 ekskl. moms for Vedbæk Kirkegård, Assistens & Søholm Kirkegård, Høsterkøb Kirkegård, Søllerød Kirkegård og Birkerød Kirkegård.

Afsætningsbeløbet er ikke fordelt ligeligt mellem kirkegårdene, men fordelt i forhold til det vurderede behov for at kunne gennemføre udviklingsplanen.

Lokalitet på kirkegården er ikke anført for alle punkter, idet den fremtidige udvikling for salg, fornyelse mm. pt. ikke er kendt.

Egentlige driftsomlægninger indpasses efterhånden som det giver mening i forhold til ressourceoptimering.

Grusstier i gravrum omlægges til græs efterhånden som hele stistrækninger eller i det mindste sammenhængende forløb kan omlægges under hensyntagen til fortsat aktive gravsteder.

Flere aktiviteter strækker sig over flere år / perioder, idet ændringerne af hensyn til aktive / inaktive gravsteder ikke kan gennemføres sammenhængende. Der vil af samme årsag også være aktiviteter, der 'færdiggøres' senere end det herunder anførte.

SAMLET OVERSIGT

År	Vedbæk Kirkegård	Assistens & Søholm Kirkegård	Høsterkøb Kirkegård	Søllerød Kirkegård	Birkerød Kirkegård	Samlet
2021	190.000	160.000	50.000	70.000	30.000	500.000
2022	265.000	200.000	0	20.000	15.000	500.000
2023	220.000	200.000	40.000	30.000	10.000	500.000
2024	210.000	210.000	20.000	30.000	30.000	500.000
2025	190.000	160.000	70.000	40.000	40.000	500.000
2026	140.000	130.000	150.000	50.000	30.000	500.000
2027	165.000	200.000	0	50.000	85.000	500.000
2028	210.000	160.000	40.000	50.000	40.000	500.000
2029	240.000	160.000	30.000	50.000	20.000	500.000
2030	240.000	160.000	40.000	50.000	10.000	500.000
2031-35	840.000	530.000	250.000	460.000	420.000	2.500.000
2036-40	640.000	680.000	540.000	210.000	430.000	2.500.000
2041-45	1.250.000	110.000	860.000	270.000	10.000	2.500.000
2046-50	510.000	245.000	620.000	575.000	550.000	2.500.000
2051-55	700.000	380.000	300.000	1.050.000	70.000	2.500.000
2056-60	1.070.000	230.000	200.000	750.000	250.000	2.500.000
Samlet	7.080.000	3.915.000	3.210.000	3.755.000	2.040.000	20.000.000

Skema med fordeling af budget-midler på de enkelte kirkegårde.

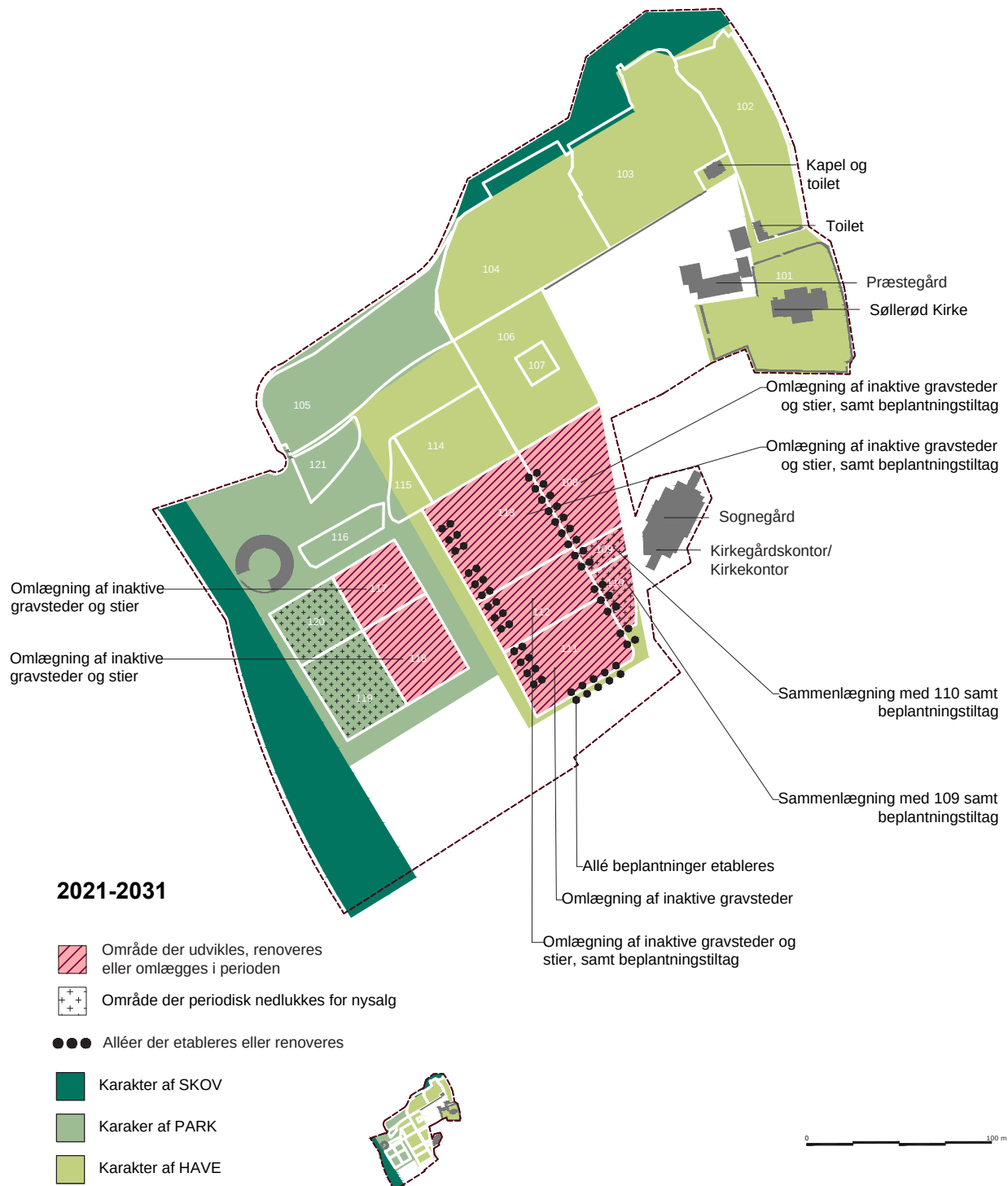
DETALJERET OVERSIGT - SØLLERØD KIRKEGÅRD

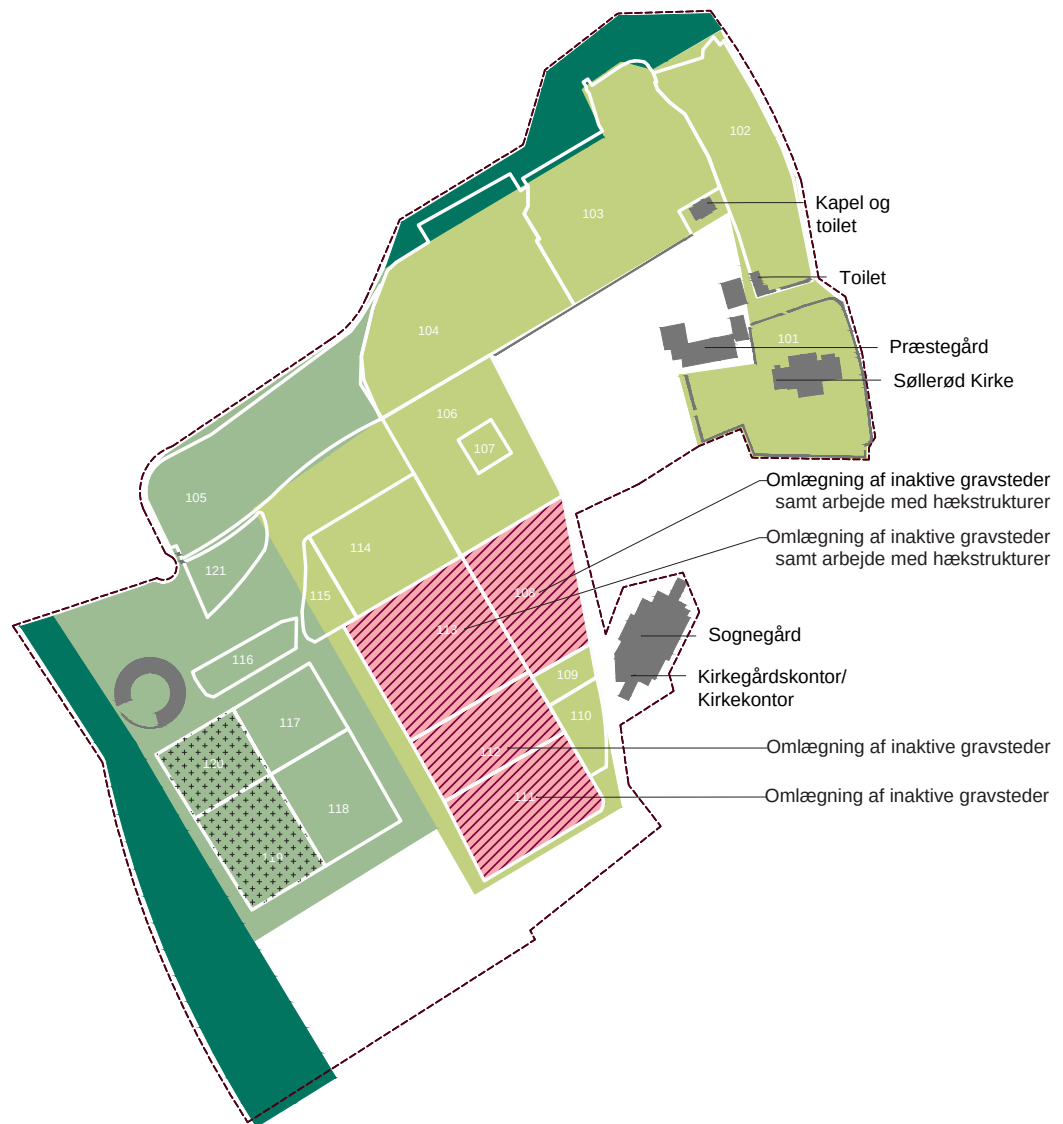
År	Emne	Fremtidig karakter	Økonomi kr.	Økonomi i perioden kr.
2021	Omlægning af inaktive gravsteder i afd. 108 og 113 til græs.	Have	20.000	70.000
	Afsat til driftsomlægninger generelt.		50.000	
2022	Sammenlægning af afd. 109 og 110 til sammenhængende gravrum.	Have	20.000	20.000
2023	Omlægning af inaktive gravsteder i afd. 111 til græs.	Have	20.000	30.000
	Afsat til driftsomlægninger generelt.		10.000	
2024	Omlægning af inaktive gravsteder i afd. 112 til græs.	Have	20.000	30.000
	Afsat til driftsomlægninger generelt.		10.000	
2025	Omlægning af inaktive gravsteder i afd. 117 og 118 til græs.	Park	30.000	40.000
	Afsat til driftsomlægninger generelt.		10.000	
2026	Omlægning af grusstier i afd. 108, 111, 112 og 113 til græs.	Have	30.000	50.000
	Omlægning af grusstier i afd. 117 og 118 til græs.	Park	20.000	
2027	Indplantning af træer og karaktergivende buske i afd. 108 og 113.	Have	50.000	50.000
2028	Indplantning af træer og karaktergivende buske i afd. 111.	Have	50.000	50.000
2029	Indplantning af supplerende / ny beplantning i afd. 109 og 110.	Have	50.000	50.000
2030	Indplantning af træer og karaktergivende buske i afd. 112.	Have	50.000	50.000
2031-35	Omlægning af inaktive gravsteder i afd. 108 og 113 til græs.	Have	10.000	460.000
	Omlægning af inaktive gravsteder i afd. 108 og 113 til bunddække.	Have	50.000	
	Omlægning af inaktive gravsteder i afd. 111 til bunddække.	Have	30.000	
	Omlægning af eksisterende fællesarealer med grus til græs, herunder reduktion af stibredder mm.	Fællesareal	20.000	
	Etablering af siddepladser (inkl. indkøb af bænke) i afd. 108, 109, 110, 111, 112, 113, 117 og 118.	Fællesareal	350.000	
2036-40	Omlægning af inaktive gravsteder i afd. 112 til græs.	Have	20.000	210.000
	Omlægning af inaktive gravsteder i afd. 112 til bunddække.	Have	40.000	
	Ny hækstruktur i afd. 108 og 113.	Have	70.000	
	Omlægning af eksisterende fællesarealer med grus til græs, herunder reduktion af stibredder mm.	Fællesareal	30.000	
	Omlægning af inaktive gravsteder i øvrigt, hvor det er muligt.		50.000	

fortsat

2041-45	Omlægning af grusstier i afd. 108, 111, 112 og 113 til græs.	Have	40.000	270.000
	Omlægning af grusstier i afd. 117 og 118 til græs.	Park	20.000	
	Ny hækstruktur i afd. 111 og 112.	Have	40.000	
	Etablering af Mindeplateau på skråning mod Kongestien.	Skov	150.000	
	Omlægning af inaktive gravsteder i øvrigt, hvor det er muligt.		20.000	
2046-50	Ny hækstruktur i afd. 117 og 118.	Have	75.000	575.000
	Omlægning af inaktive gravsteder i øvrigt, hvor det er muligt.		50.000	
	Omlægning af grusarealer til græs, herunder reduktion af stibreder.	Fællesareal	50.000	
	Etablering af træerækker / allé (Rygraden) inkl. græs-rabatter med løg.	Fællesareal	400.000	
2051-55	Etablering af vandbassin i afd. 119.	Skovhave	1.050.000	1.050.000
2056-61	Etablering af beplantning i afd. 119 og 120.	Skovhave	250.000	750.000
	Etablering af sti og opholdspladser i afd. 119 og 120.	Skovhave	500.000	

BILAG 3 - ETAPEVIS UDVIKLING (KORT)

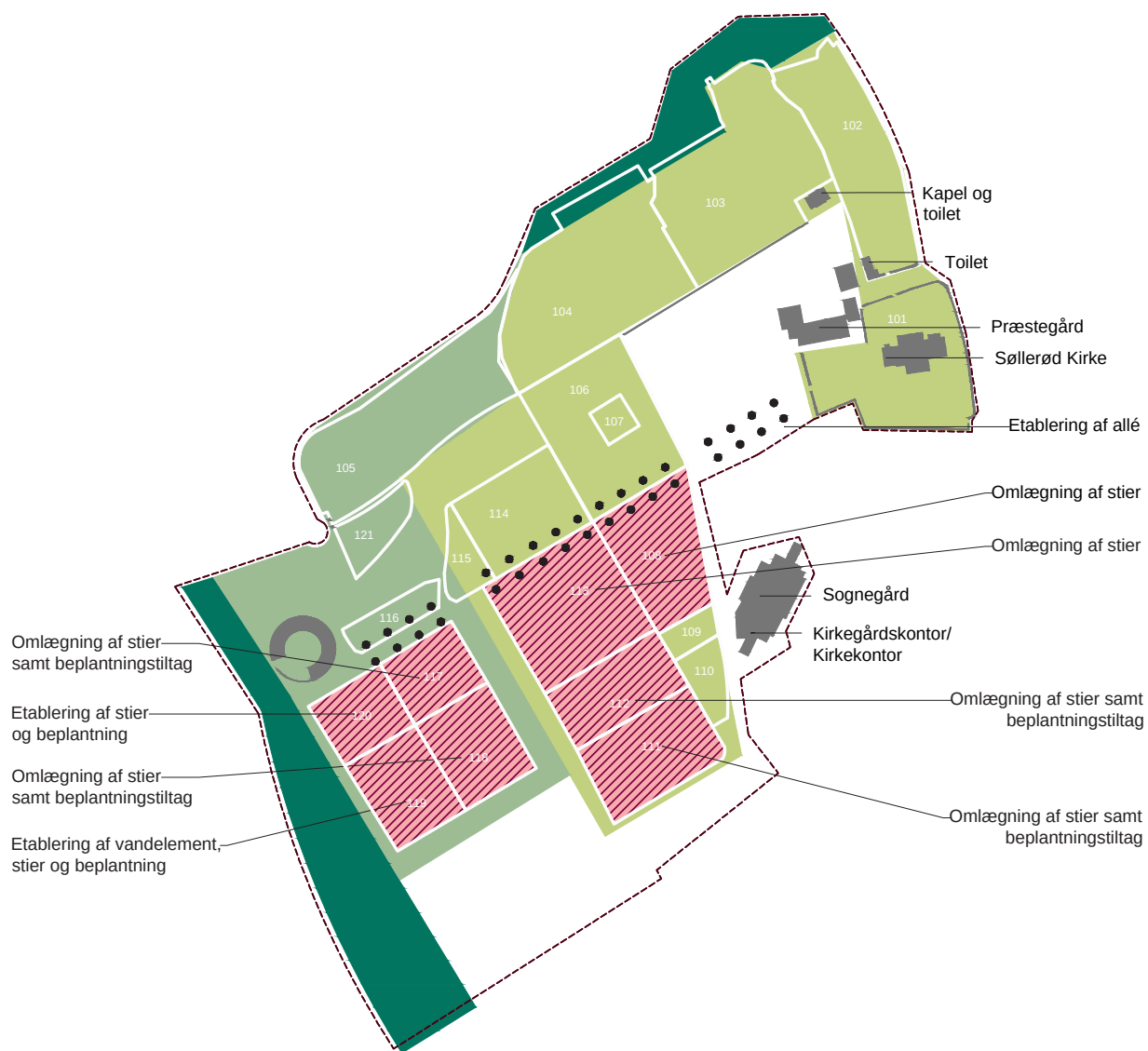

2032-2041

- Område der udvikles, renoveres eller omlægges i perioden
- Område der periodisk nedlukkes for nysalg
- Karakter af SKOV
- Karakter af PARK
- Karakter af HAVE

0 100 m

2042-2061

- Område der udvikles, renoveres eller omlægges i perioden
 Alléer der etableres eller renoveres
 Karakter af SKOV
 Karakter af PARK
 Karakter af HAVE

